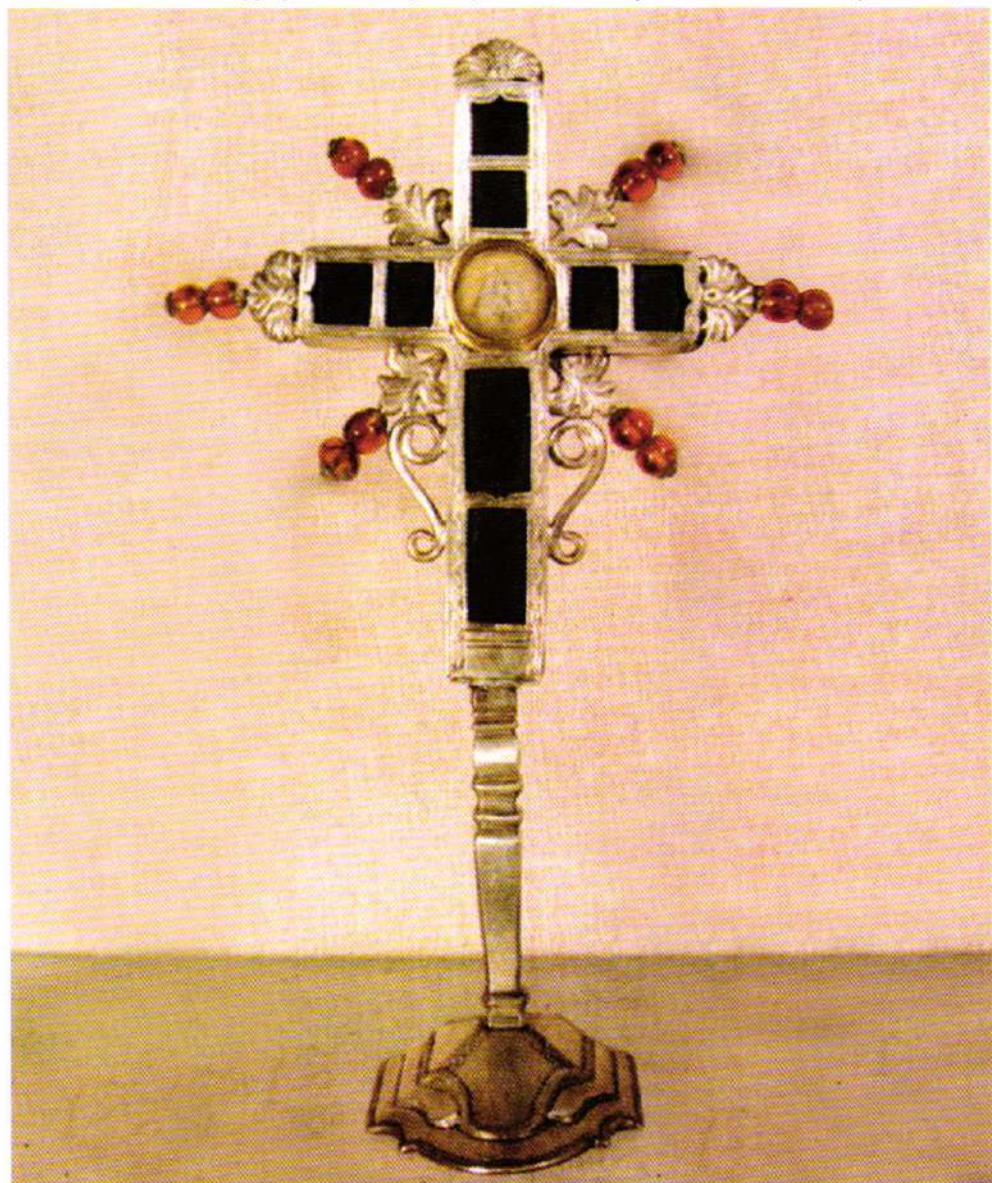

ΚΑΤΑΡΤΙΣΙΣ

«Τοῦτο δὲ καὶ εὐχόμεθα, τὴν ὑμῶν κατάρτισιν» (Β' Κορινθ. ιγ', 9)

«Σταυρός, ἡ ὡραιότης τῆς Ἐκκλησίας».
(Ἐκ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Μουσείου τῆς Ἱ. Ν. Μονῆς Χίου).

Τεύχος 18ον ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ - ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2014

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΧΙΟΥ, ΨΑΡΩΝ & ΟΙΝΟΥΣΣΩΝ

ΔΙΜΗΝΙΑΙΟ ΔΕΛΤΙΟ
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΕΩΣ

ΧΙΟΣ

Ἱ. Ν. Ἀγ. Ἰωάννου Θεολόγου πόλεως Χίου.

Λάβαρον μέ τήν Εἰκόνα τοῦ Ἀγ. Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου,
εἰς τόν ὁμώνυμον Ἱ. Ναόν Χίου.

Αριθμ. Πρωτ. 907

+ Β Α Ρ Θ Ο Λ Ο Μ Α Ι Ο Σ
ΕΛΕΩΙ ΘΕΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ,
ΝΕΑΣ ΡΩΜΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ
ΠΑΝΤΙ ΤΩ ΠΛΗΡΩΜΑΤΙ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ
ΧΑΡΙΝ ΚΑΙ ΕΙΡΗΝΗΝ ΚΑΙ ΕΛΕΟΣ
ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΥ, ΣΥΝΤΗΡΗΤΟΥ ΚΑΙ ΚΥΒΕΡΝΗΤΟΥ
ΠΑΣΗΣ ΤΗΣ ΚΤΙΣΕΩΣ
ΚΥΡΙΟΥ ΚΑΙ ΘΕΟΥ ΚΑΙ ΣΩΤΗΡΟΣ ΗΜΩΝ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

Αδελφοί καί τέκνα ἐν Κυρίῳ εὐλογημένα,

Ἡ κοινὴ Μήτηρ πάντων τῶν Ὁρθοδόξων, ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, τό Σῶμα τοῦ αἰωνίου Κυρίου, τοῦ Θεανθρώπου Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἱεουργεῖ φιλοστόργως διὰ πασῶν τῶν ἐνεργειῶν αὐτῆς, μάλιστα δέ διὰ τῆς Θείας Εὐχαριστίας καί τῆς προσφορᾶς τῶν δώρων Αὐτοῦ πρὸς τόν Δημιουργόν αὐτῶν, τό μυστήριον τῆς σωτηρίας τῶν τέκνων αὐτῆς. Καί πράττει τοῦτο, ἔχουσα καί ἀποδεικνύουσα τὴν ἀπέραντον καί ἀδιάκριτον ἀγάπην πρὸς πᾶν μέλος αὐτῆς, εἰς τόν βαθμόν κατὰ τόν ὅποιον τὴν ἐπιδεικνύει καί ὁ ἐπουράνιος Πατὴρ ἡμῶν.

Τὴν παρουσίαν πάντων τῶν τέκνων τῆς ἔχουσα πάντοτε ἐν τῇ προσευχητικῇ μνήμῃ αὐτῆς ἡ Ἐκκλησία, διατηρεῖ ζωντὸν ἐνδιαφέρον καί μέριμναν διὰ πᾶν ὅ,τι ἔχει σχέσιν καί ἐπηρεάζει τὴν ζωὴν αὐτῶν. Διό καί δέν μένει ἀσυγκίνητος καί ἀδιάφορος ἐκ τῆς συνεχιζομένης καταστροφῆς τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος, ἡ ὁποία καθ' ἡμέραν συντελουμένη, ἔνεκα τῆς ἀπληστίας τοῦ ἀνθρώπου καί τῆς ματαίας φιλαργύρου σπουδῆς καί κερδοφορίας, συνιστᾷ ἐν τῇ οὐσίᾳ **ἀποστροφήν** τοῦ προσώπου τοῦ Κυρίου καί ὥς ἐκ ταύτης **ταραχὴν** τῆς κτίσεως καί **διάσπασιν** τῆς κορωνίδος τῆς δημιουργίας, τῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως καί **ἀπειλὴν** αὐτῆς ταύτης τῆς συνεχίσεως τῆς ζωῆς.

Τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον καί ἡ ἡμετέρα Μετρούπολις ἤδη ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ἀξιολογοῦντες τὰ σημεῖα τῶν καιρῶν, ἀλλὰ καί ἐν πιστότητι εἰς τό εὐχαριστιακόν χρέος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἀνεκηρύξαμεν καί ἀφιερῶσαμεν τὴν 1^{ην} Σεπτεμβρίου ἐκάστου ἔτους, ἀρχὴν τοῦ νέου ἐκκλησιαστικοῦ ἔτους, εἰς ἱκετηρίους καί ἰλαστηρί-

ους δεήσεις υπέρ της διαφυλάξεως της κληροδοτηθείσης ἡμῖν δημιουργίας τοῦ Θεοῦ, τοῦ περιβάλλοντος. Κατά τήν ἡμέραν ταύτην, κλίνομεν γόνυ ψυχῆς καί καρδίας καί ἐξαιτούμεθα παρά τοῦ Θεοῦ Λόγου νά ἐπιβλέψῃ φιλανθρώπως ἐπὶ τήν δημιουργίαν Αὐτοῦ καί, παραβλέπων τάς ἀμαρτίας καί τήν ἀπληστίαν ἡμῶν τῶν ἀνθρώπων, νά «ἀνοίξῃ τήν χεῖρα Αὐτοῦ καί νά πληρώσῃ χρηστότητος τά σύμπαντα» καί νά ἀνασχέσῃ τήν καταστροφικὴν πορείαν τοῦ κόσμου.

Εἶναι βεβαίως ἀληθές, ὅτι κατὰ τάς τελευταίας δεκαετίας ἐπετεύχθη σημαντικὴ πρόοδος, οὐχὶ βεβαίως ἐπαρκής, εἰς τόν τομέα τῆς προστασίας τοῦ περιβάλλοντος, μέ τήν διαρκῆ εὐαισθητοποίησιν τῆς κοινῆς γνώμης, τήν λήψιν προληπτικῶν καί ἀνασταλτικῶν μέτρων, τήν λειτουργίαν προγραμμάτων ἀειφορίας, τήν στροφήν πρὸς ἡπίας μορφῆς πηγᾶς ἐνεργείας καί πολλά εἰσέτι καρποφόρα καί ἀξιόλογα μέτρα καί δράσεις, εἰς ἃς συνέβαλον καί αἱ προσπάθειαι καί ἡ μερίμνα τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐν συνεργασίᾳ καί μετὰ διεθνῶν οἰκολογικῶν ἰδρυμάτων καί ὀργανισμῶν.

Εορτάζοντες καί ἐφέτος τήν ἐορτὴν τῆς Βυζαντινῆς Ἰνδικτιῶνος καί εἰσερχόμενοι εἰς ἕνα νέον ἐνιαυτόν τῆς χάριτος τοῦ Κυρίου, ἀπευθυνόμεθα πρὸς τό εὐλογημένον Ὁρθόδοξον πλήρωμα καί πρὸς τόν κόσμον ὅλον καί καλοῦμεν πάντας εἰς συνεχῇ ἐπαγρύπνησιν, εὐαισθητοποίησιν καί συστράτευσιν τῶν δυνάμεων πρὸς ἐπιστροφήν εἰς μίαν κατάστασιν, ἢ ὅχι εἰς τήν πρωτόπλαστον ἀπολύτως εὐχαριστιακὴν καί δοξολογικὴν, ἀλλὰ τοῦλάχιστον εἰς ἀποπνέουσαν τήν χάριν καί τό ἔλεος τοῦ Κυρίου.

Ἡ ἄνευ φραγμῶν ληστρικὴ ἐκμετάλλευσις τῶν φυσικῶν πόρων τῆς δημιουργίας, ἀποτελοῦσα τήν κυρίαν αἰτίαν καταστροφῆς τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος, εἶναι κατὰ τήν μαρτυρίαν τῆς θεολογίας, τῆς τέχνης καί τῆς λογοτεχνίας ἀποτέλεσμα πτώσεως τοῦ ἀνθρώπου, παρακοῆς πρὸς τήν ἐντολήν τοῦ Κυρίου καί μὴ συμμορφώσεως πρὸς τό **Θέλημα** τοῦ Θεοῦ.

Ἡ Ἐκκλησία παρέχει τό **ἀντίδοτον** διὰ τήν θεραπείαν τῶν οἰκολογικῶν προβλημάτων, καλοῦσα τοὺς πάντας εἰς ἀποκατάστασιν τῆς εἰκόνος τοῦ Θεοῦ εἰς τό ἀρχαῖον, τό πρωτότυπον κάλλος. Ἡ ἀνόρθωσις τῆς πεπτωκυίας φύσεως τοῦ ἀνθρώπου, τῇ ἐπιπνοίᾳ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καί τῇ μετοχῇ εἰς τὰς δωρεάς αὐτοῦ, ἀποκαθιστᾷ

καί τήν ἀρμονικήν σχέσιν τοῦ ἀνθρώπου μέ τήν κτίσιν καί τήν δημιουργίαν, τήν ὁποίαν ἐποίησεν ὁ Θεός πρὸς χαράν, τέρψιν καί ἀπολαυσιν αὐτοῦ, ἀλλά καί ἀναγωγὴν αὐτοῦ εἰς τόν Ἰδιον, τόν Πλάστην.

Ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία καλεῖ ἡμᾶς «ἐπεξεργάσασθαι ἐν Λόγῳ Θεοῦ καί Πνεύματι ζωοποιῶ τόν ξύμπαντα κόσμον», ὡς ὁ σήμερον ἐορταζόμενος Ἅγιος Συμεὼν ἐν τῷ στύλῳ, καί ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν καί φυσικῶν νά ἀναβαίνωμεν εἰς τὰ «μετά τὰ φυσικά» καί νά κύπτωμεν εἰς «τά τῆς θεολογίας ἀπλᾶ καί ἀπόλυτα μυστικά θεάματα», ὥστε ἀπὸ τῆς κτίσεως νά ἀναγώμεθα εἰς τόν Κτίστην.

Ἡ ἐνοικοῦσα ἐπίπνοια τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἶναι αὐτὴ ἡ ὁποία θεοῖ τόν μέτοχον αὐτῆς καί ἐνοποιεῖ συγχρόνως τόν ἄνθρωπον μέ τό περιβάλλον αὐτοῦ, ὥστε νά αἰσθάνεται αὐτό ὡς μέρος τοῦ ἑαυτοῦ τοῦ καί νά σέβεται αὐτό ὡς κάτι τό ἱερόν, χωρὶς νά παρασύρεται εἰς καταχρήσεις καί ὑπερβολάς.

Ὁ σεβασμός καί ἡ τροφή τοῦ ἀνθρώπου ἐκ τοῦ φυσικοῦ κόσμου ἀσφαλῶς καί δέν ἐπιτυγχάνεται διὰ τῆς ἀπλήστου χρήσεως αὐτοῦ, ἀλλὰ διὰ τοῦ σεβασμοῦ αὐτοῦ, δηλαδή τοῦ ἀλληλοσεβασμοῦ τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τόν συνάνθρωπον, τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὰ ἔμβια ὄντα, ἀλλὰ καί τὰ ἔχοντα ἱκμάδα καί προσφορὰν ζωῆς «καλά λίαν» καί ἐν σοφίᾳ καί ἀρμονίᾳ πλασθέντα μόνῳ τῷ λόγῳ τοῦ Κυρίου ὁρατά τε καί ἀόρατα στοιχεῖα τῆς φύσεως. Τοιοῦτοτρόπως θά δυνηθῶμεν νά πίνωμεν ὕδωρ ἐκ τῆς ζωοποιοῦ πέτρας, νά βλέπωμεν τόν αἰσθητόν ἥλιον καί ἀναγώμεθα εἰς τόν νοητόν ἥλιον τῆς δικαιοσύνης, νά ἀτενίζωμεν τόν ὑλικόν στῦλον τοῦ Ὁσίου Συμεὼν καί νά βλέπωμεν τόν ἀληθινόν στῦλον τοῦ φωτός, νά βλέπωμεν τὰς νεφέλας τῶν ὑδάτων μέ στόχον νά εἰσέλθωμεν εἰς τήν νεφέλην τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, εἰς τήν κατάπαυσιν, ὅπου πρόδρομος ὑπὲρ ἡμῶν εἰσῆλθε Χριστός, νά σπουδάσωμεν ἀπογραφῆναι μετὰ τῶν πρωτοτόκων εἰς τήν ἐν οὐρανοῖς Ἐκκλησίαν. Μόνον ὑπὸ τοιοῦτον φρόνημα κινούμενοι, ἐν σεβασμῷ τῆς προσφορᾶς ἐκάστου ἐμβίου ὄντος καί φυτοῦ εἰς τήν παγκόσμιον λειτουργίαν τῆς ζωῆς, θά ἐπιλύσωμεν αὐτομάτως διὰ τῆς Θείας Χάριτος καί ὄχι διὰ τῆς ἀνθρωπίνης ἀδυνάμου βίας πάντα τὰ περιβαλλοντικά μας προβλήματα. Τό μήνυμα τοῦτο ζωῆς, εἶναι μήνυμα ὑποχρεώσεως νά συνεχίσωμεν τόν πνευματικόν ἀγῶνα καί

τήν προσπάθειαν, προσευχόμενοι, προτρεπόμενοι, παρακαλοῦντες, ἱκετεύοντες, ἐφιστῶντες τήν προσοχήν πάντων εἰς τήν ἀναγκαιότητα προστασίας ἡμῶν αὐτῶν ἀπό τῆς ἐπερχομένης ὀργῆς ἐπὶ τήν κτίσιν λόγῳ τῆς ἀλλοιώσεως αὐτῆς.

Ἡ συνεχὴς προσήλωσις τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὰ γῆϊνα καὶ φθαρτά εἶναι ἡ προκαλοῦσα καὶ τὰ προβλήματα εἰς τήν δημιουργίαν, καθότι, ὅσον περισσότερο στρεφόμεθα εἰς τήν γῆν, τόσον περισσότερον ἀπομακρυνόμεθα τοῦ οὐρανοῦ καὶ τοῦ Θεοῦ.

Τήν ὀφειλετικὴν καὶ σωτηριώδη δέσμευσιν αὐτῆς ὑπὲρ τῆς προστασίας τοῦ περιβάλλοντος καὶ τῆς συνεχίσεως ἐν πνευματικῇ καὶ ὑλικῇ ἀκμῇ τῆς ἐπὶ τοῦ πλανήτου ἡμῶν ζωῆς, τοῦ **κόσμου** τοῦ Θεοῦ, ἀναλαβοῦσα ἐν φόβῳ Θεοῦ ἡ Μήτηρ Ἁγία τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ καὶ καλλιεργοῦσα ἀδιαλείπτως, μελετᾷ τὴν πραγματοποίησιν Οἰκολογικοῦ Συνεδρίου κατὰ τὸν προσεχῆ Ἰούνιον ἐν τῇ ἑδρᾷ αὐτῆς ἐπὶ τοῦ θέματος «Θεολογία, Οἰκολογία καὶ Λόγος: διάλογος διὰ τὸ περιβάλλον, τὴν λογοτεχνίαν καὶ τὰς τέχνας». Στόχος αὐτοῦ ἡ ἀφύπνησις τῆς παγκοσμίου συνειδήσεως ἐπὶ τῆς εἰδικῆς καὶ ἰδιαιτέρας σημασίας πτυχῆς τῆς ἠθικῆς καὶ πνευματικῆς διαστάσεως τῆς οἰκολογικῆς κρίσεως καὶ τῆς ἐπαναφορᾶς τοῦ περιβάλλοντος εἰς τὸ «ἀρχαῖον κάλλος», τὸ φυσικόν, τὸ ἱερόν, τὸ ἅγιον, τὸ τέλειον, ὡς ἐξῆλθεν ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ τεχνουργήσαντος αὐτό Θεοῦ Λόγου, εἰς ἀπόλαυσιν καὶ τροφήν ἡμετέραν, μετὰ ἰδιαιτέρων ἀναφορῶν εἰς τὴν σχέσιν αὐτοῦ πρὸς τὴν τέχνην καὶ τὴν λογοτεχνίαν.

Ἐχοντες «ἐν ἑαυτοῖς ἀπαράθραυστον τὴν μνήμην τῶν κριμάτων» τοῦ Κυρίου, μαρτυροῦμεν ἀπὸ τοῦ Ἱεροῦ τούτου Κέντρου τῶν πανορθοδόξων τοῦ λόγου τὸ ἀληθές καὶ ἐφιστῶμεν τὴν προσοχήν πάντων ἐπὶ τῶν ἐπαπειλουμένων δεινῶν, τὰ ὅποια ἡ Χάρις τοῦ Κυρίου ἐκ φιλανθρώπου προνοίας ἀσφαλῶς δέν θά ἐπιτρέψῃ, καλοῦντες τοὺς πάντας εἰς ἐπιστράτευσιν πρὸς καὶ διὰ τῆς προστασίας τοῦ περιβάλλοντος ἡμᾶς κόσμου ἐπιστροφὴν εἰς τὴν Πηγὴν τῆς Ζωῆς, ταῖς πρεσβείαις τῆς Ὑπεραγίας ἡμῶν Θεοτόκου τῆς Παμμακαρίστου, τοῦ Ὁσίου Συμεῶν τοῦ Στυλῖτου καὶ πάντων τῶν Ἀγίων. Ἀμήν.

βιδ' Σεπτεμβρίου α'

«ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ ΝΕΟΣ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ»

του Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης κ. ΑΝΘΙΜΟΥ

Εισηγήσεις ενώπιον της Ιεράς Συνόδου της Ιεραρχίας της Εκκλησίας της Ελλάδος
(Τρίτη, 7 Οκτωβρίου 2014)

Α'

**Μακαριώτατε ἅγιε Πρόεδρε,
Σεβασμιώτατοι ἅγιοι ἐν Χριστῷ ἀδελφοί,**

Ἐκφράζω ἀπὸ βάθους καρδίας τὴν εὐγνωμοσύνη μου πρὸς τὸν ἐν **Τριάδι ἅγιο Θεό**, διότι μὲ ἀξιώνει νὰ εὐρίσκωμαι καὶ νὰ ὁμιλῶ καὶ πάλιν ἀπὸ τοῦ **Βήματος** τῆς **Ιεράς Συνόδου** τῆς **Ιεραρχίας** τῆς **Εκκλησίας** τῆς **Ελλάδος**, ἀπὸ τοῦ ὁποίου εἰσηγήθηκα στὸ παρελθὸν θέματα ἀφορῶντα στὴ ζωὴ τῆς ἁγίας **Εκκλησίας**, ἐν ἀναφορᾷ πάντοτε καὶ πρὸς τὴν πατρίδα μας τὴν **Ελλάδα**. Ὁριμώτατος σήμερα ὡς πρὸς τὴν ἡλικία, ἀναμιμνήσκομαι εὐγνωμόνως τῶν κεκοιμημένων ἐκείνων πνευματικῶν πατέρων καὶ ἀδελφῶν, ἀοιδίμων **Αρχιεπισκόπων** καὶ **Μητροπολιτῶν**, ἐπικαλούμενος τὰς εὐχὰς των καὶ προσευχόμενος ὑπὲρ τῆς ἀναπαύσεως αὐτῶν. Ὅσοι μὲ γνωρίζουν, ἀναγνωρίζουν τὴν μεγάλη τιμὴ καὶ εὐγνωμοσύνη σὲ ἐκείνους ποὺ μὲ καθωδήγησαν καὶ μὲ ἐχειροτόνησαν.

Μὲ πρόταση τοῦ **Μακαριωτάτου Προέδρου Ἀρχιεπισκόπου κυρίου Ἱερωνύμου**, ἡ ὁποία ἐνεκρίθη ὁμοφώνως ὑπὸ τῆς **Διαρκοῦς Ἱεράς Συνόδου** ἀνετέθη στὴν ταπεινότητά μου ἡ διαπραγμάτευση τῆς παρούσης εἰσηγήσεώς μου, ὑπὸ τὸν τίτλο : **«ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ ΝΕΟΣ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ»**.

Εἰσαγωγικὰ πρέπει νὰ σᾶς πληροφορήσω, ὅτι τὸν **Μάρτιο** τοῦ ἔτους **1990** ἐκυκλοφορήθη ἓνα ἀπὸ τὰ βιβλία μου (σελίδες **232**) μὲ τὸν τίτλο **«ΕΚΚΛΗΣΙΑ καὶ ΝΕΟΣ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ»**. Ἡ κυκλοφορία τοῦ βιβλίου αὐτοῦ ὑπῆρξε ἐπιτυχής, ἰδιαίτερα δὲ ἐσχολιάσθηκε ὁ τίτλος τοῦ βιβλίου. Μνεῖαν τοῦ ὅρου **«νέος Ἑλληνισμός»** ἔκαμα μὲ τὴν προσφώνησή μου τῆς **31-8-1992** κατὰ τὴν πρώτη **Σύναξη** τῶν **Αρχιερέων** τοῦ **Οἰκουμενικοῦ Θρόνου** στὴν **Κωνσταντινούπολη** ὑπὸ τὴν προεδρία τοῦ **Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΥ**. Μὲ ἀπόφαση τῆς **ΔΙΣ** ἐκπροσωποῦσαμε ὡς ἐπιτροπὴ ἐκ μέρους τῶν **Ἱεραρχῶν** τῶν **Βορείων Ἐπαρχιῶν**, ἡ ταπεινότης μου καὶ οἱ ἀοίδιμοι **Μητροπολίται Ἰωαννίνων** κυρὸς **Θεόκλητος** καὶ **Γρεβενῶν** κυρὸς **Σέργιος**, οἱ ὁποῖοι ὑπῆρξαμε ὁμόφρονες καὶ σύμφυχοι. Εἰς τὸ διάλειμμα τῶν ἐργασιῶν τῆς **Συνάξεως** μὲ ἐπλησίασεν ὁ τότε γέρων καὶ νῦν μακαριστὸς **Μητροπολίτης Κισάμου καὶ Σελίνου** κυρὸς **Εἰρηναῖος Γαλανάκης**, ὁ ὁποῖος μοῦ εἶπε ἐπὶ λέξει: **«Ὡστε ἔτσι λοιπόν; Νέος Ἑλληνισμός; Πολὺ μοῦ ἤρεσεν αὐτὸς ὁ ὅρος. Θὰ ἔχη συνέχεια, μάλιστα»**. Καὶ εἶχε δίκη.

Ἡ Ἱστορία τοῦ **Ἑλληνισμοῦ** κατὰ τὴν πορεία τῆς **Χριστιανικῆς πίστεως**, ὡς νέας θρησκείας, προκειμένου αὐτὴ νὰ διαδοθῇ καὶ νὰ ἐπικρατήσῃ, κατὰ τοὺς αἰῶνες μετὰ τὴν παύση τῶν διωγμῶν, εἶναι ἓνα τεράστιο κεφάλαιο γιὰ τὸ **ἔθνος** τῶν **Ἑλλήνων**, τὸ ὁποῖο κατέγραψαν σπουδαῖοι ἄνδρες τῶν θεωρητικῶν ἐπιστημῶν, ὅπως ὁ **Αρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν Χρυσόστομος Παπαδό-**

πουλος, ὁ Νικόλαος Λούβαρης, ὁ Γεράσιμος Κονιδάρης, ὁ Στίλπων Κυριακίδης, ὁ Παναγιώτης Παναγιωτάκος κ.ἄ. στὸ μνημειώδη Τόμο «ΕΛΛΑΣ» τῆς Μεγάλης Ἑλληνικῆς Ἐγκυκλοπαιδείας καὶ ἐκ τῶν ἱστορικών ὁ Κωνσταντῖνος Παπαρρήγόπουλος.

ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΑ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΑ καὶ τὶς διακηρύξεις τῶν μεγάλων ἐπιστημόνων καὶ τὴν συνισταμένη τῶν διακηρύξεων καὶ τῶν διδαχῶν τῶν ἐκκλησιαστικῶν πατέρων ἔρχεται ὡς ἀνόθευτο καταστάλαγμα ἡ σωτηριώδης ἀλήθεια, ὅτι ἡ **Ἐκκλησία** εἶναι ἡ μεγίστη δωρεὰ τοῦ **Θεοῦ** στοὺς ἀνθρώπους. Ὁ δὲ **Ἑλληνισμός** εἶναι τὸ μεγάλο δῶρο τῶν **Ἑλλήνων** στὴν ἀνθρωπότητα. Ἐλέχθη ὅτι ἡ **Ἑλλάδα** προσέφερε στὸν κόσμον τὴν **Δημοκρατία**, ἡ **Ῥώμη** τὸ **Δίκαιο** καὶ ὁ **Χριστιανισμός** τὴν **Ἀγάπη**. Ἡ ἀποψη αὕτη εἶναι ὀρθή μὲν, ἀλλὰ τελειῶς ἐλλιπής. Καὶ τοῦτο ἐπεὶ ὁ **Ἑλληνισμός**, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν **Δημοκρατία** προσέφερε στὸν κόσμον καὶ τὴν φιλοσοφία, τὴν ποίηση, τὶς καλὰς τέχνες καὶ τὴν ἀνδρεία.

ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ὅμως σὲ ὅ,τι ἀφορᾷ τὸν **Χριστιανισμό**, ὁ ὁποῖος δὲν μπορεῖ νὰ νοηθῇ ἔξω ἀπὸ τὸ μυστήριον τῆς **Ἐκκλησίας**, ἡ προσφορά στὸν κόσμον εἶναι πέρα ἀπὸ τὰ ἀνθρώπινα μέτρα καὶ τὰ ἐπίγεια πράγματα. Ἡ **Ἐκκλησία** δὲν εἶναι ἀπλῆ γνώση, εἶναι ἡ ἀλήθεια. Δὲν εἶναι ὁ νόμος, εἶναι ἡ χάρις. Δὲν εἶναι ἐπίγειος τόπος μόνον, εἶναι καὶ ὁ οὐρανός. Δὲν εἶναι ὁ κοινὸς χρόνος, εἶναι ἡ αἰωνιότητα. Ἡ **Ἐκκλησία** εἶναι ἡ διὰπλάτη ἀγκαλιὰ ἀπὸ τὰ αἱματωμένα χέρια καὶ τὴν πλευρὰ τοῦ **Ἐσταυρωμένου Ἰησοῦ Χριστοῦ** ποὺ ἐπεκτείνεται σ' ὅλο τὸν κόσμον καὶ μέχρι τὸν **Ἄδη**, γιὰ νὰ ἀποδειχθῇ μὲ τὴν **Ταφή** καὶ τὴν **Ἀνάστασίν** του, ὅτι αὕτη ἡ ἀγκαλιὰ εἶναι ἡ σωτήρια κιβωτὸς τοῦ ἀνθρώπου μέσα στὰ πελάγη καὶ τοὺς ὠκεανούς τῆς πολυπαθοῦς ζωῆς του. Ἐὰν ὁ ἄνθρωπος δὲν πιστεύει στὴν αἰωνιότητα καὶ στὴ σωτηρία, δὲν μπορεῖ νὰ καταλάβῃ τί εἶναι ἡ **Ἐκκλησία**. Γιὰ τοὺς πιστοὺς **Χριστιανούς** ἡ **Ἐκκλησία** εἶναι ἡ βεβαιότητα γιὰ τὴν σωτηρία, ὑπὸ τὶς προϋποθέσεις ποὺ διδάσκει τὸ **Εὐαγγέλιον** καὶ ἡ **Ἐκκλησία**.

ΟΣΟΙ ΔΕΝ ΠΙΣΤΕΥΟΥΝ, βλέπουν τὴν **Ἐκκλησία** ἢ ὡς ἓνα κοινωνικὸ παράγοντα, ἢ ὡς κύριον στήριγμα τοῦ **ἔθνους**, ἢ τὸ πιὸ ὑποτιμητικόν, ὡς δύναμη συντηρήσεως καὶ ἀναχρονισμοῦ. Ἡ μαρτυρία τῶν πιστῶν, ὡς ἐμπειρία, βίωμα καὶ ἀποτέλεσμα τῆς πνευματικῆς ζωῆς των μέσα στὴν **Ἐκκλησία**, εἶναι τὸ κεφάλαιο τῆς «ἀπολογίας» τῆς πρὸς τοὺς ἀπίστους, ποὺ ἔχουν τὴν ἀκρισία καὶ νὰ τὴν ἐγκαλοῦν. Ὁ εὐαγγελικὸς **Λόγος** καὶ ἡ **Ἱερὰ Παράδοση**, ἐνηρμονισμένα στοιχεῖα, «**θεωρία τε καὶ πράξις**», μέσα στὴ μυστηριακὴ ζωὴ τῆς **Ἐκκλησίας**, ἐξασφαλίζουν στοὺς πιστοὺς ἓνα ἀστείρευτο ποτάμι πνευματικῆς δωρεᾶς, ποὺ διαποτίζει δυναμικὰ καὶ χαριτώνει ἐσωτερικὰ τὴν ὑπαρξὴ τους. Ἡ **Ἐκκλησία** βλέπει μὲ πολλὴ στοργὴ καὶ ἀγάπη ὅλους, ὅσοι ἰσχυρίζονται ὅτι εἶναι ἀπιστοὶ ἢ καὶ ἐχθροὶ τῆς. Γι' αὐτὸ στὸν καθένα ἀπὸ αὐτοὺς ἐπαναλαμβάνει τὴν πρόσκληση τοῦ ἀποστόλου **Φιλίππου** «**Ἐρχου καὶ Ἴδε**» (**Ἰω. 1,47**). Ὅποιος ἔλθῃ στὸ περιβόλι τῆς καὶ ἀληθινὰ δῇ τοὺς ἀνθούς καὶ τοὺς καρπούς τῆς δὲν πρόκειται νὰ ξαναφυῇ ποτέ.

ΟΙ ΠΟΙΜΕΝΕΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ, οἱ ὁποῖοι ἔχουν τὸ προνόμιον καὶ τὴν εὐθύνην νὰ διδάσκουν τὸν λαὸ τοῦ **Θεοῦ**, βλέπουν καὶ θεωροῦν ὅλα τὰ πρόσωπα καὶ τὰ πράγματα κάτω ἀπὸ τὸ πρῆσμα τῆς **Ἐκκλησίας**. Δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ διαφοροετικά. Ὅλη ἡ ζωὴ γύρω μας μαρτυρεῖ καὶ κηρύσσει τὴν **Ἐκκλησία**,

για τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον. «**Τὰ πάντα καὶ ἐν πᾶσι Χριστός**» (Κολ. 3,11), εἶπε ὁ ἱερὸς **Παῦλος**. Μὲ τὴν καλλιέργεια αὐτοῦ τοῦ ὑγιоῦς ἐκκλησιαστικοῦ φρονήματος εἶδαμε στὰ νεώτερα χρόνια, πὼς ἡ **Ἐκκλησία** δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι πρῶτα θεραπαινίδα μιᾶς ἐθνικῆς ιδέας ἢ ὑποθέσεως καὶ μετὰ ὅλα τὰ ἄλλα. Μὲ τὴν ἀνθηση τῆς ὀρθοδόξου θεολογικῆς σκέψεως ἐβεβαιωθήκαμε πιὸ πολὺ ὅτι ἡ **Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ** εἶναι πρῶτα κιβωτὸς σωτηρίας καὶ μετὰ ἀκολουθοῦν ὅλα ὅσα μποροῦν νὰ χωρέσουν μέσα σ' αὐτή. Ἔτσι ὁ λόγος μᾶς ὠθεῖ στὴ θεώρηση αὐτοῦ ποῦ ἀποκαλοῦμε **πατρίδα, Ἑλλάδα, Ἑλληνισμό**. Γιὰ τὸ παρελθὸν αὐτῆς τῆς συζεύξεως τῆς **Χριστιανικῆς Ὁρθοδοξίας** καὶ τοῦ **Ἑλληνισμοῦ**, ἢ τῆς **Ἐκκλησίας** καὶ τοῦ **ἔθνους**, ἔχουν γραφῇ χιλιάδες σελίδες. Στὶς πλεῖστες ἀπὸ αὐτές, καὶ ὅπου ἰδιαίτερα δὲν ὑπάρχει ἰδεολογικὴ προκατάληψη ἢ ἀλλότρια κοσμοθεωρικὴ τοποθέτηση, γράφεται μὲ ἔμφαση πὼς ἡ **Ὁρθοδοξία** ἔδωσε νέα πνοὴ ζωῆς στὸν **Ἑλληνισμό**, ἢ δὲ **Ἐκκλησία** ἔσωσε τὸ **ἔθνος** μας ἀπὸ τὸν μουσουλμανικὸ ἐξανδραποδισμό καὶ τὴν ἐξαφάνιση. Στούς καιροὺς μας εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀπαλλαγοῦμε ἀπὸ τὴν στεῖρα παρελθοντολογία τοῦ πολιτικοῦ κομματισμοῦ καὶ νὰ φύγωμε ἀπὸ τίς ἀνεπίκαιρες ἀντιπαραθέσεις. Κρατῶντας ὡς πολὺτιμο ἐφόδιο τὴν πείρα καὶ τὰ διδάγματα τῆς ἀποσαφηνισμένης ἱστορικῆς πραγματικότητος, σὲ συνδυασμὸ μὲ τὴν θεολογικὴ ἐκκλησιολογικὴ σκέψη, νὰ ἐγκύψωμε μὲ σοβαρότητα στὸν ὀξύτατο προβληματισμὸ τῆς ἐποχῆς μας, ποῦ λέγεται «**Νέος Ἑλληνισμός**». Θὰ δώσωμε λόγο στὸ **Θεὸ** καὶ θὰ χλευασθοῦμε ἀπὸ τίς ἐπόμενες γενεές, ἂν δὲν σταθοῦμε ἀντάξια ἐμπρὸς στὴ νέα πραγματικότητα, ὅπως τὴν συνθέτουν οἱ κοσμογονικὲς ἀλλαγές τῶν συγχρόνων κοινωνιῶν. Ἡ **Ὁρθοδοξία** προσφέρει καὶ σήμερα στὸν **Ἑλληνισμό** τὴν διαβεβαίωση ὅτι θὰ τὸν συγκρατήσῃ ὀρθοῖα καὶ ἀκέραιο μέσα στὴ θύελλα ποῦ σηκώνουν οἱ διεκδικήσεις καὶ οἱ ἀμφισβητήσεις ἀπὸ μέρους τῶν ἐχθρῶν του. Κι' αὐτὸ ἐπειδὴ ἡ **Ἐκκλησία διαθέτει** τὴν ἐναργὴ αὐτοσυνειδηση, τῆς συμπτώσεως μεταξὺ τῆς ἔμψυχης παρουσίας τοῦ **Ἑλληνισμοῦ** καὶ τῆς ἔμψυχης ὑπάρξεως τοῦ πληρώματός της. Πιο ἀπλᾶ, ἡ **Ἐκκλησία** στηρίζει καὶ σήμερα τὸν **Ἑλληνισμό**, ἐπειδὴ ὁ ἴδιος ἱστορικὸς λαὸς εἶναι καὶ **Ἐκκλησία** καὶ **Ἑλλάδα**. Χρέος καὶ ἀποστολὴ τῆς **Ἐκκλησίας** εἶναι νὰ βοηθήσῃ καὶ νὰ σώσῃ αὐτὸν τὸν λαὸ τοῦ **Θεοῦ**, καὶ ὁ λαὸς νὰ ἀντιληφθῇ τὴν εὐθύνη του παραμερίζοντας τοὺς ξενόφερτους δογματισμοὺς ποῦ ἤδη παραπαίουσιν στὴ διεθνῇ κονίστρα τῶν λαῶν. Ὅλοι μαζί οἱ **Ἕλληνες** γιὰ νὰ σωθοῦμε.

Μὲ μιὰ ματιὰ ἀναδρομικὴ στὸ παρελθὸν θαυμάζομε τὸν ἀρχαῖο κλασικὸ ἑλληνικὸ πολιτισμὸ, ἐκπλησσομεθα ἀπὸ τὸ μεγαλεῖο τῆς ἐκπολιτιστικῆς κυρίως ἑλληνικῆς ἐκστρατείας τοῦ **Μεγάλου Ἀλεξάνδρου**, θέτομε μαύρη ταινία στὴ ρωμαϊκὴ κυριαρχία μὲ τὰ ἐγκλήματα ἐναντίον τῆς χριστιανικῆς πίστεως καὶ μένομε ἐκστατικοὶ ἐμπρὸς στὸ συναπάντημα τοῦ διακηρυχθέντος ἀρχαίου **Ἑλληνικοῦ** πολιτισμοῦ μὲ τὴν ἀνατείλασα ἐν ἐλευθερίᾳ μεγάλη καὶ ἀνθρωποσωτήρια εὐαγγελικὴ χριστιανικὴ πίστη, ἡ ὁποία ἐκαρποφόρησε ἐπὶ χίλια χρόνια τὸν ἑλληνοχριστιανικὸ βυζαντινὸ πολιτισμὸ, τὸν μακροβιότερο τῶν ἐπὶ τῆς γῆς πολιτισμῶν. Ἀκολούθησε ἡ μισερὴ σκλαβιά, κι' ἀπὸ τὴν τέφρα ἐξῆλθε ὁ σπινθήρας γιὰ τὴν ἐλευθερία, καὶ ἡ λάμψη ἀπὸ τὴν ἐλπίδα τῆς **Ἀναστάσεως**, τῆς

παρμεγίστης δωρεᾶς τοῦ **Χριστοῦ** γιὰ τὴν σωτηρία μας καὶ τὴν μέλλουσα κληρονομία.

Ὁ ὅρος «**Νέος Ἑλληνισμός**» δὲν σηματοδοτεῖ καὶ δὲν προσδιορίζει μιὰ ἐπιτυχημένη καὶ σταθερὴ περίοδο θριάμβου τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ **ἔθνους μας**, ὅπου ὅλα πηγαίνουν καλὰ καὶ ἐμεῖς διαβιοῦμε καλύτερα. Ἄλλωστε οἱ δύο παγκόσμιοι πόλεμοι ἀνέκαμψαν τὴν πορεία μας πρὸς τὴν πρόοδο καὶ τὸν πολιτισμό. Οἱ ἐναλλαγές στὴ ζωὴ τῶν λαῶν μὲ τὰ ὑπὲρ καὶ τὰ κατὰ, εἶναι μόνιμο φαινόμενο, μὲ τοὺς ἰσχυροὺς λαοὺς, ὅμως, νὰ ἔχουν τὸ προνόμιο τῶν μακρῶν περιόδων εἰρήνης καὶ πολιτισμοῦ. Οἱ ἀπαρχές τῆς δικῆς μας εὐμάρειας, ὅταν ἔληξε ὁ ἀπεχθὴς καὶ ἀδικαίωτος ἐμφύλιος πόλεμος τῶν **Ἑλλήνων**, τῇ ὑποκινήσει τῶν **Σλαύων** κομμουνιστῶν, ἐσκόνταψαν στὴν περιπέτεια τῆς ἑπταετίας **1967-1974**. Ξεχνώντας ὅ,τι ἄλλο, τὸ **ἔθνος** μας ἦταν τραυματισμένο ἀπὸ τὴν ἀπώλεια τῆς **Κύπρου τῶν Ἑλλήνων**. Τὴν **Κύπρο** παρωμοίωσε ὁ νομπελίστας ποιητὴς ὡς «**χρυσοπράσινο φύλλο ῥιγμένο στὸ πέλαγος**». Καὶ ἐκεῖ παραπαίει ἀκόμα.

Ὅπως ἔχει γίνει ἤδη ἀντιληπτό, ὁλόκληρη ἡ εἰσήγησή μου κινεῖται γύρω ἀπὸ δύο πόλους. Πρόκειται γιὰ τὴν **Ἐκκλησίᾳ** μας καὶ τὸν **Ἑλληνισμό** **στὴ** διανομομένη νέα μορφή του κατὰ τὶς τελευταῖες καὶ ὑπὸ ἐξέλιξη ἐκδοχές του. Στὸν πρῶτο ὑπὸ ἔρευνα χῶρο, ἦτοι τῆς ἀγίας μας **Ἐκκλησίας**, ὅπως ἐμεῖς τὴν συνειδητοποιοῦμε, διαπιστώνομε τὴν ἀπουσία τῆς ἀνησυχίας ἀπὸ ἐμᾶς καὶ τοὺς πιστοὺς της.

ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ ΔΙΑΝΟΟΥΜΕΝΟΣ πανεπιστημιακοῦ ἐπιπέδου, ποὺ πέθανε στὴν **Ἀθήνα** πρὶν ἀπὸ χρόνια, συνήθιζε νὰ λέγῃ καὶ νὰ γράφῃ πὼς ἀπαραίτητο χαρακτηριστικὸ τῆς ζωῆς κάθε ὑπευθύνου **Χριστιανοῦ εἶναι** ἡ ἀνησυχία. Πολλές φορές εἶχε κάμει λόγο μὲ ἰδιαίτερη ἔμφαση γιὰ τὴν «**ἀγία ἀνησυχία**», ποὺ τὴν καλλιεργοῦσε συνειδητὰ στοὺς συνεργάτες του, μὲ ἀντικειμενικὸ σκοπὸ νὰ μὴ λιμνάζουν ποτέ τὰ πνευματικὰ διαφέροντα τῶν **Χριστιανῶν** καὶ οἱ ἀράχνες νὰ μὴ πλέξουν ποτέ τὸ ἐξοντωτικὸ κέντημά τους ἐπάνω στὴ χριστιανικὴ κοινωνία. Ἐὰν ἐπιχειρήσωμε μιὰ ἀναγωγή αὐτῆς τῆς ἰδέας-προτροπῆς στὴν **Καينὴ Διαθήκη** τότε θὰ βροῦμε τὶς ρίζες της στὴν προτροπὴ τοῦ **Κυρίου**. «**γρηγορεῖτε οὖν οὐκ οἴδατε γὰρ πότε ὁ κύριος τῆς οἰκίας ἔρχεται... ἃ δὲ ὑμῖν λέγω, πᾶσι λέγω. γρηγορεῖτε**» (**Μάρκ. 13, 35 & 37**). Τὴν ἀνησυχία καὶ τὴν ἐγρήγορη ἀκόμη καὶ μέχρι τοῦ σημείου τῆς διὰ τοῦ αἵματος μαρτυρικῆς θυσίας ἐδίδασκε συνεχῶς ὁ **Ἀπόστολος Παῦλος γράφωντας**. «**γρηγορεῖτε, στήκετε ἐν τῇ πίστει, ἀνδρίζεσθε, κραταιοῦσθε**» (**Α΄ Κορ. 16,13**). Ἐὰν ἡ ἀποψη τοῦ ἀνιδιοτελοῦς ἐκείνου διανοητοῦ γιὰ τὴν ἀνησυχία, ἦταν χρήσιμο κέντρισμα γιὰ τοὺς **Χριστιανούς** ποὺ ἐπηρέαζε, καὶ ἂν πολὺ περισσότερο στηρίζεται στὴν βαθύτερη εὐαγγελικὴ διδασκαλία, δὲν θὰ ἦταν καθόλου λάθος νὰ τὴν μεταφέρωμε ἐμεῖς σήμερα στὰ ἐκκλησιαστικὰ μας πράγματα. Εἶναι τόσο συνταρακτικὲς οἱ ἀλλαγές ποὺ ἐπέρχονται στὴν ἀτομικὴ καὶ στὴ δημόσια ζωὴ τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου, ὥστε μόνον μύωπες ἢ τελείως ἀδιάφοροι **Χριστιανοί** δὲν θὰ κατάρθωναν νὰ τὶς διακρίνουν. Μπροστὰ σ' αὐτὸ τὸ καταγιγιστικὸ πῦρ τῶν ποικίλων ἀναστατώσεων θὰ ἦταν ἐγκληματικὴ ὀποιασδήποτε μορφῆς ἡσυχία τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀνθρώπων. Ἀντίθετα, ἡ ἀνη-

συχία, ή δημιουργική άνησυχία, οδηγεί άναποφεύκτως στην άντιμετώπιση όλου του πλέγματος τών καιρίων προβλημάτων που συνθέτει ή σημερινή πραγματικότητα. Η άνησυχία, λοιπόν, είναι μιá αναγκαιότητα για την δική μας έκκλησιαστική ζωή. Κίνητρο πάντοτε ή άγάπη για την **Έκκλησία του Χριστού**, στην οποία προσφέρουμε όλόκληρη την ζωή μας. Αύτη την **Έκκλησία** την θέλομε να γίνεται όλο και περισσότερο τó μόνιμο προστατευτικό «**πανδοχείο**» για τούς τóσους όδοιπόρους τής ζωής, που άλλους τούς δέρνει ή θύελλα του κόσμου, και άλλους τούς πληγώνουν βαριά οι «**ληστές**» τής έποχής μας.

ΔΕΝ ΕΧΟΜΕ ΔΙΚΑΙΩΜΑ οι πνευματικοί ποιμένες να κοιμώμαστε ήσυχοι. Δέν έχομε δικαίωμα έμείς όλοι, έπίσκοποι, ιερείς, μοναχοί, ιεροκήρυκες, και τά λοιπά λαϊκά τής **Έκκλησίας** στελέχη να χάνωμε καιρό σέ άνεύθυνες συζητήσεις, σέ άτελεύτητες έριδες και άλλες επιδιώξεις. Όταν οι δεσποτάδες και οι παπάδες έκράτησαν μέσα στην ιστορία ύψηλά την **Όρθόδοξη Έκκλησία** και μās την παρέδωσαν να την φυλάξωμε σάν πολύτιμο θησαυρό τής ζωής μας, ό χιτώνας της ήταν πορφυρωμένος από τά αίματα τών καρδιών και τών σωμάτων τών ήρωϊκών εκείνων πατέρων μας. Έμείς όμως, πλανεμένοι από την γλύκα τής συγχρόνου ζωής, παγιδευμένοι από τις χρηματικές χορηγίες, κινδυνεύομε να άποκοιμηθούμε βαθιά επάνω στα κάστρα που έτίμησαν άγρυπνοι οι προκάτοχοί μας. Και όμως, γύρω μας τρίζουν από όλες τις πλευρές τά θεμέλια του όρθοδόξου έκκλησιαστικού οίκοδομήματος. Άργά, ύπουλα, αλλά σταθερά, άγνωστες δυνάμεις και καταστάσεις που ζητούν νέες προσαρμογές μās οδηγούν σέ άνοιγματα χωρίς την δυνατότητα έπιστροφής. Η αντίδραση πρέπει να ξεκινήση με την καθολική, άμεση και δημιουργική άνησυχία. Με τó πυρώμα τής καρδιάς και με την σύνεση τών υπευθύνων ανθρώπων, να ξεκινήσωμε με δυό άντικειμενικούς στόχους. την ψύχραιμη εκτίμηση τών κινδύνων από όπου και άν προέρχονται, και τó έσωτερικό νοικοκύρεμά μας, με πρώτο μέλημα τόν πνευματικό όπλισμό κάθε μέλους τής **Έκκλησίας**. Δέν κάνομε ούτε κινδυνολογία, ούτε υποφέρομε από άκαμπο συντηρητισμό. Θέλομε την **Όρθόδοξη Έκκλησία** τής **Ελλάδος** ένωμένη, δυνατή, άνεξάρτητη. Να διαθέτη κύρος και να έμπνέη σεβασμό. Να έκτελῃ τις ύποχρεώσεις της μέσα σέ ένα εύνομούμενο **Κράτος** και να άσκῃ τις πνευματικές δικαιοδοσίες της χωρίς περιορισμό. Να όμιλῃ και να άκούεται. Να έχῃ άφωσιωμένους πιστούς και να στέκεται κοντά τούς σέ όλες τις στιγμές τής ζωής τους. Θέλομε την **Όρθόδοξη Έκκλησία** μας όχι μόνον σάν επίγεια θεραπεινίδα τών έθνικών αναγκών μας, αλλά και σάν κιβωτό τής σωτηρίας που στέλνει σωσμένες ψυχές στους ούρανοús. Γιατί, ῆ πιστεύομε ῆ δέν πιστεύομε στη θεία άποστολή της. Έξακολουθοῦμε να έπιμένωμε στην αναγκαιότητα τής δημιουργικής άνησυχίας, που για την ώρα δέν την βλέπομε, δέν την αίσθανόμαστε. Για να γίνη, λοιπόν, πιό άντιληπτό τó πρόβλημα τής άπουσίας τής άνησυχίας από την **Έκκλησία** τής **Ελλάδος** – και είμαστε όλοι υπεύθυνοι γι' αυτό – χρειάζεται πολλή προσοχή, διαρκής προσευχή, και συστηματικές ποιμαντικές έέργειες πρós όλες τις κατευθύνσεις.

Η ΖΩΗ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ πορεύεται έντός του κόσμου τής έποχής μας, με τόν ίδιο τρόπο με τόν όποιο πορεύεται και ή ζωή όλων τών άλλων ανθρώπων. Η γενική εικόνα τής άνθρωπίνης παρουσίας γύρω μας δέν διαθέτει

στοιχεῖα ἰδεολογικῆς διακρίσεως. Αναφερόμεθα κυρίως στὸν ἐλεύθερο κόσμο, ἐκεῖ ὅπου τὰ καθεστῶτα ἐπιτρέπουν ἐλεύθερα τὴν ἀσκήση τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας. Στὸν ἄλλο κόσμο, ὅπου ἡ χριστιανικὴ πίστη διώκεται μεθοδικῶς καὶ ἀπηνῶς, ἰσχύουν ἄλλες διαπιστώσεις, οἱ ὁποῖες δὲν εἶναι τοῦ παρόντος. Στὸν ἐλεύθερο, λοιπόν, κόσμο ἡ ἰσοπέδωση τῆς χριστιανικῆς προσωπικότητος, ἡ ἀπουσία διακεκριμένων **Χριστιανῶν** κατὰ τὸ φρόνημα καὶ κατὰ τὸν βίον, εἶναι συνέπεια τῆς ἀγωνιστικῆς ἀπραξίας ὅλων μας. Ὅλιγο κατ' ὀλίγο, γεγονότα τῶν ὁποίων ἡ ἰσχύς ἐθεωρήθηκε παροδική, συνεσωρεύθησαν στὴν ψυχὴ τοῦ **Χριστιανοῦ** τῆς ἐποχῆς μας, καὶ ἐπέφεραν ἀλλοιώσεις στὸ φρόνημά του. Τέτοια γεγονότα ὑπῆρξαν πολλά, ἀναγόμενα κυρίως στὴν σφαῖρα τῶν ἐπιστημονικῶν ἐπιτευγμάτων καὶ τῶν διαστημικῶν ἀλμάτων. Ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρὰ, οἱ ἄνθρωποι ἐρρίφθησαν στὸ κυνηγητὸ τοῦ πλουτισμοῦ καὶ τῶν ἀπολαύσεων, κατάστασις ἡ ὁποία διευκολύνθηκε ἀπὸ τὴν περίοδο τῆς εἰρήνης τὴν ὁποία διερχόμεθα. Αὕτῃ ἡ εἰκόνα τοῦ ταυτισμοῦ τῶν **Χριστιανῶν** μετὰ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, κάτω ἀπὸ τὴν πίεση τῶν ἀμφισβητήσεων καὶ τῶν εὐδαιμονιστικῶν ἐπιδιώξεων εἶναι ἐναργῆς καὶ στὸν ἐκκλησιαστικὸν χῶρον τῆς πατρίδος μας. Οἱ **Χριστιανοὶ ἐγίναμε** ἓνα μὲ τοὺς μὴ **Χριστιανούς**. Αὐτὸ δὲν σημαίνει ὅτι ἀπώλεσαμε τὴν «πατρῶα» εὐσέβεια ἢ ὅτι δὲν πιστεύομε στὸν **Χριστό**. Οἱ **Χριστιανοὶ κινδυνεύομε** νὰ χάσωμε τὴν αὐτοσυνειδησίαν μας ἐξ αἰτίας τῆς ἀγωνιστικῆς ἀπραξίας, ἡ ὁποία μᾶς διακρίνει. Ἡ ἐποχὴ μας ἀνέστειλε μέσα μας κάθε διάθεση ἀγωνιστικότητος.

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΑΥΛΟΣ στὴν πρώτη ἐπιστολὴ του πρὸς τοὺς **Θεσσαλονικεῖς** γράφει. «αὐτοὶ γὰρ οἶδατε, ἀδελφοί, τὴν εἴσοδον ἡμῶν τὴν πρὸς ὑμᾶς ὅτι οὐ κενὴ γέγονεν, ἀλλὰ προπαθόντες καὶ ὑβρισθέντες, καθὼς οἶδατε, ἐν Φιλίπποις, ἐπαρρήσιασάμεθα ἐν τῷ Θεῷ ἡμῶν λαλήσαι πρὸς ὑμᾶς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ ἐν πολλῷ ἀγῶνι» (Α' Θεσ. 2,1-2). Μετὰ τὴν δοκιμασίαν καὶ τὴν ὕβριν στοὺς **Φιλίππους** ὁ **Ἀπόστολος** συνεχίζει τὸ κήρυγμα τοῦ **Εὐαγγελίου** στὴ **Θεσσαλονικὴ** «ἐν πολλῷ ἀγῶνι». «**Ἐν πόσῳ καὶ ποίῳ ἀγῶνι**», κηρύσσεται σήμερον τὸ **Εὐαγγέλιον** ἀπὸ ἐμᾶς τοὺς ποιμένες τῆς **Ἐκκλησίας** ἐν τῷ συνόλῳ, οἱ ὁποῖοι ἀνενόχλητα καὶ ἄνευ κόπου ἐξοφλοῦμε τὸ χρέος ἐνὸς «**τεταγμένου**» καὶ τετριμμένου κηρύγματος, χωρὶς τὴν ἐσωτερικὴν δόνησιν τῆς ἀποστολικῆς συνειδήσεως ἐνὸς **Παύλου** ἢ ἐνὸς **Πέτρου**; Ἐξέλιπε ἡ παρρῆσις, ἐμαράθηκε ὁ ζῆλος, κατέπεσε ὁ ἐνθουσιασμός ὑπὸ τὴν ἐπήρεια τῶν στοιχείων τοῦ κόσμου τούτου. Τὸ φαινόμενο τοῦτο εἶναι γενικὸ σὲ ὅλες τὰς **Χριστιανικὰς Ἐκκλησίας** καὶ ὁμολογίες. Γ' αὐτὸ καὶ εἰδικώτερα οἱ ἡγέτες τοῦ προτεσταντικοῦ κόσμου, τῶν ὁποίων ἡ «**ἐκκλησιαστικὴ**» ζωὴ στηρίζεται κυρίως στὸ στήριγμα τοῦ **Εὐαγγελίου**, ὁμολογοῦν ὅτι τὸ κήρυγμα διέρχεται τὴν πρώτην κρίσιν στὴν ἱστορίαν του. Εὐτυχῶς ὅτι στὴν **Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν** ὁ λατρευτικὸς πλοῦτος ὡς ἀκρογωνιαίος λίθος στηρίζει τὸ ἐκκλησιαστικὸν οἰκοδόμημα καὶ συμπληρῶνει τὴν ἐμφανῆ ἑλλειψιν τοῦ ἀγωνιστικοῦ κηρύγματος. Ἀλλὰ τὸ νοσηρὸν σύμπτωμα ὑφίσταται ἐπεκτεινόμενον σὲ ὁλόκληρον τὸ πλήρωμα τῆς στρατευομένης **Ἐκκλησίας**.

(συνεχίζεται)

ΕΠΙ ΤΗΣ ΑΝΤΙΑΙΡΕΤΙΚΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΗΣ

Πρωτ. 1312

Αριθμ.

Έν Χίω τῇ 30ῇ Μαΐου 2013

Διεκπ. 489

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 14

Πρός

τόν Ἱερόν Κλήρον

καί τόν εὐσεβῆ λαόν

τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱερᾶς Μητροπόλεως

ΘΕΜΑ: «Εἶναι ἡ Γιόγκα Γυμναστική;».

Βασικό γνώρισμα τῆς ἐποχῆς μας εἶναι ἡ σύγχυση πού παρατηρεῖται γιά μιά ποικιλία πτυχῶν τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς. Χαρακτηριστικό παράδειγμα πνευματικῆς καί ὑπαρξιακῆς σύγχυσης εἶναι καί τό γεγονός, ὅτι καί ἡ γιόγκα, ἓνα θεμελιῶδες θρησκευτικό σύστημα θεωρίας καί τεχνικῆς τοῦ Ἰνδουισμού, διαφημίζεται στή χώρα μας, στήν Εὐρώπη καί στίς Η.Π.Α ὡς ἀσκήσεις γυμναστικῆς, πού προσφέρουν λύση σέ πλήθος προβλημάτων, πού προέρχονται ἀπό τόν ἀγχώδη τρόπο ζωῆς.

Τί εἶναι ὁμως ἡ γιόγκα; Ἡ λέξη γιόγκα προέρχεται ἀπό τό σανσκριτικό *yuj* = συνενώνω, καί σημαίνει ἔνωση τῆς ἀτομικῆς ψυχῆς μέ τό ἀπόσωπο Ἀπόλυτο Ἐνα τοῦ Ἰνδουισμού (βλ. **P.Schreiner**, *Yoga, Wörterbuch des Christen-tums*, 1995, σελ 1376). Ἡ ἔνωση αὐτή θεωρεῖται ἀπελευθέρωση καί λύτρωση τοῦ ἀνθρώπου ἀπό τό κάρμα του, ἀπό τίς συνέπειες δηλαδή καί τά ἀποτελέσματα τῶν ἐπιλογῶν του καί τῶν πράξεων του σέ προηγούμενες δῆθεν ζωές του.

Ἐπιπλέον, σχετικά μέ τόν ὅρο γιόγκα, πρέπει νά ἐπισημάνουμε ὅτι χρησιμοποιεῖται ὡς προσδιοριστικός ὅρος ἑνός ἀπό τά ἔξι κλασικά ὀρθόδοξα συστήματα-κατευθύνσεις τοῦ Ἰνδουισμού (βλ. **H.Baer**, *Yoga*, στό *Lexikon der Sekten, Sohdergruppen und Weltanschauungen*, 7^η ἐκδ, 2001, στ. 1166-1174).

Εἶναι ὁμως ἡ γιόγκα γυμναστική; Μπορεῖ κάποιος νά ἀπομονώσει τήν πρακτική ἀσκηση ἀπό τό θρησκευτικό της ὑπόβαθρο καί περιεχόμενο; Μπορεῖ ἐπίσης κάποιος νά παραβλέψει τόν σκοπό γιά τόν ὁποῖο χρησιμοποιεῖται; Ἀναμφιβόλως ὄχι.

Καί ὁ ἰσχυρισμός διαφόρων κέντρων, ἰνστιτούτων, σχολῶν, ομάδων, περιοδικῶν, ἡ καί γυμναστηρίων πού τήν παρουσιάζουν ὅτι στερεῖται θρησκευτικοῦ χαρακτήρα, ἡ δῆθεν ὡς "ἐπιστημονικοῦ" χαρακτήρα ψυχосоματική πρακτική, ἡ ὡς μέθοδο ἀπλῶς εὐεξίας καί πνευματικῆς αὐτογνωσίας; Ἀναμφιβόλως οἱ ἰσχυρισμοί αὐτοί εἶναι ἀνακριβεῖς. Παραπληροφοροῦν καί

προκαλούν σύγχυση, χρησιμοποιώντας μάλιστα πολλές φορές ένα έξαιρετικά έλκυστικό λεξιλόγιο (Βλ. R.Hauth, (Hrsg), Kompaktlexikon Religionen, 1998, σ. 366.).

Αντιθέτως ή γιόγκα είναι θρησκευτικό σύστημα θεωρίας, τεχνικών και μεθόδων που εξελίσσεται σε διάφορα στάδια και πρακτικές, στις οποίες εντάσσεται και ο διαλογισμός, και αποβλέπει αυτός που τη χρησιμοποιεί, με την καθοδήγηση και του δασκάλου (γκουρού), στην διάρκεια μιάς και μόνο ζωής, να ένωθεί με το πρόσωπο Απόλυτο Ένα του Ινδουισμού. Έτσι θα έχει πετύχει να λυτρωθεί και να έξιλεωθεί για τα σφάλματα και τα λάθη που διέπραξε κατά τη διάρκεια, ύποτιθεται, όλων των προηγούμενων μετενσαρκώσεων.

Από τα ανωτέρω λοιπόν, παρατηρούμε, ότι η θεώρηση της γιόγκας απλώς ως γυμναστικής είναι έσφαλμένη. Και τοῦτο α) γιατί αποτελεί θεμελιώδες γνώρισμα του συστήματος του Ινδουισμού, β) δέν μπορεί να αφαιρεθεί ο θρησκευτικός της χαρακτήρας από τις προϋποθέσεις, τό περιχόμενο και τό σκοπό τῶν ασκήσεων, γ) συνδέεται αναπόσπαστα μέ τις αντιχριστιανικές αντιλήψεις περί μετενσάρκωσης και δ) γιατί αποτελεί ανθρωποκεντρική προσπάθεια αυτολύτρωσης μέσω τεχνικών και ασκήσεων.

Γιατί οί διάφορες τεχνικές της γιόγκας είναι επικίνδυνες; Τήν απάντηση μās τήν δίνει τό ἄρθρο περί γιόγκα της ἔγκυρης ἐγκυκλοπαίδειας "Δομή". Αναφέρεται λοιπόν ἐκεῖ: «Εἶναι γνωστό ὅτι ἡ πρακτική ἄσκηση τῆς γιόγκα δημιουργεῖ στό ἄτομο ὄχι ἀπόλυτα φυσιολογικές ιδιότητες - καί παραψυχολογικές- γιατί ἀντιστρέφονται ὀρισμένες σωματικές καί διανοητικές λειτουργίες.» (Δομή, τόμ 4, σ. 188).

Ὀλοκληρώνοντας τήν μικρή ἀναφορά μας στό ὅτι ἡ γιόγκα δέν εἶναι γυμναστική, πρέπει γιά μιά ἀκόμη φορά νά υπενθυμίσουμε τό αὐτονόητο. Ἡ πολύτιμη ιδιότητά μας ὡς χριστιανῶν ὀρθοδόξων καθιστᾷ ἀσυμβίβαστη τήν χρήση ἰνδουιστικῶν θρησκευτικῶν πρακτικῶν σέ ὅποιαδήποτε πτυχή τῆς ζωῆς μας.

Ἡ σωτηρία, τήν ὁποία ὁ ἄνθρωπος ἐλευθέρως οἰκειώνεται ἐντός τῆς Ἐκκλησίας, εἶναι ἔργο καί προσφορά τῆς ἀγάπης καί τῆς χάριτος τοῦ Χριστοῦ μας. Γιά μās ἰσχύει στό ἀκέραιο ὁ Παύλειος λόγος μέ ὅλη τή βαρύτητά του: «Πάντες γάρ υἱοὶ Θεοῦ ἐστε διὰ τῆς πίστεως ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. ὅσοι γάρ εἰς Χριστόν ἐβαπτίσθητε, Χριστόν ἐνεδύσασθε» (Γαλ 3, 26-27), καί «τίς κοινωνία φωτί πρός σκότος; τίς δέ συμφώνησις Χριστοῦ πρός Βελίαρ, ἢ τίς μερίς πιστῶ μετά ἀπίστου;» (2 Κορ 6,14-15).

Μέ πατρικές εὐχές

Ὁ Μητροπολίτης

+ Ὁ Χίου, Ψαρῶν καί Οἰνουσσῶν Μᾶρκος

ΑΠΟ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΗΣ ΜΕΡΟΠΗΣ Ν. ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΣΤΗΝ ΕΠΟΠΟΪΑ ΤΟΥ 1940 – 41 ΜΕ ΠΙΣΤΗ

Αποσπάσματα από γραπτές μαρτυρίες

* * *

Γ. ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ – ΝΟΒΑΣ

ΙΕΡΗ ΚΟΛΥΜΒΗΘΡΑ. Άρθρο στο περιοδικό «ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ», Τεύχος 1ης Νοεμβρίου 1980 (Αφιέρωμα στην 28η Οκτωβρίου).

«...Η 28^η Οκτωβρίου θά παραμείνη έσαεί γραμμένη μέ άνεξίτηλα γράμματα στίς δέλτους όχι μονάχα τής Έλληνικής, αλλά καί τής παγκόσμιας Ιστορίας. Τή σημασία αυτή τής έχάρισε μιά υπέροχη έξαρση του Λαού, πυροδοτούμενη από τήν ιερή φλόγα τής έλευθερίας καί από τό ιερό καθήκον τής προασπίσεως τών προγονικών έστιών καί τάφων. Η έποποιΐα τών βουνών τής Βόρειας Ήπειρου ανανέωσε καί προσεπικύρωσε τήν έγγύηση τής έμπνευσμένης καί καρποφόρου μέσα στους αιώνες διάρκειας του Έλληνικού Έθνους. Τό πολεμικό εκείνο έπος, χάραξε τό ίδιο τό χέρι του Θεού σέ μιάν άπέραντη τοιχογραφία, πού θά καλύπτη αιώνια, σάν δεύτερος γαλαξίας, τόν παγκόσμιο ούρανό τών ήθικών αξιών, τήν υπέρσχυση του πνεύματος στή σύγκρουσή του μέ τήν ύλη [...]. Έχει τόσο μεγαλοπρεπή εμφάνιση τό έπος τής Αλβανίας, μέ τίς άπειρες λεπτομέρειές του, πού είναι αδύνατον νά υπάρξει έκφραστικός τρόπος γιά νά τό άπεινονίση πιστά. Κάθε επίτευγμά του ένα άνθρωπινο θαύμα...».

*

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΑΓΓ. ΒΛΑΧΟΣ

Η ΕΛΛΑΣ ΝΙΚΑ. Άρθρο στο Περιοδικό «ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ» Τεύχος 1^{ης} Νοεμβρίου 1990 (Αφιέρωμα στα 50 χρόνια από τήν 28^η Οκτωβρίου 1940).

«...Τί θά γίνη; ... Θά γίνη ό,τι θέλει ό Ύψιστος. Θά γίνη ό,τι έχει άποφασίσει ή ύβρισιμένη Παναγία τής Τήνου. Θά νικήσωμεν. Έπάνω εις τά όρη τής Πίνδου πέφτει τώρα τό χιόνι πυκνόν διά νά άπλώση παλλεύκους σελίδας επάνω εις τάς όποίας θά γραφή ή νέα Έλληνική Ιστορία.

Έπάνω εκεί θά σταθή καί θά συλληφθή καί θά πνιγή εις τό αίμα του ό έχθρός. Καί θά μάθη εκεί ό,τι ή άνδρεία, τό θάρρος καί ή δύναμη τής ψυχής άποτελούν όπλισμόν καί όχι τά τάνκς.

Ὅτι ὑπάρχουν στήθη γυμνά τὰ ὁποῖα δέν διατρυνᾷ τό Σπιλέτον, ὅτι αἱ Πατρίδες δέν εἶναι ὑπόστεγα, δέν εἶναι σπίτια, δέν εἶναι στάβλοι διά νά τās περνᾷ ἡ ὄβις.

Ἐπάνω ἐκεῖ, εἰς τὰ βουνά τῆς Πίνδου, ὅπου ὑψώνοντο ἄλλοτε τὰ ἱερά τοῦ Ἀπόλλωνος καί φύεται βαθυπράσινος ἡ ἐλάτη, ροδίζει τώρα μία νέα διά τήν Ἑλλάδα Ἀνατολή. Ἄνω σχῶμεν τās καρδίας μας ὅλοι καί ἄς σταθῶμεν ὅλοι εἰς προσοχήν...».

Ἐφ. «Ἡ Καθημερινή», 10 Νοεμ. 1940.

*

ΣΤΡΑΤΗΣ ΜΥΡΙΒΗΛΗΣ

Ἡ ΥΨΗΛΟΤΑΤΗ ΚΟΡΥΦΗ. (Ὁμιλία στήν πανηγυρική συνεδρία τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, 27/10/1960) Περιοδικό ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ, Τεύχος τῆς 1^{ης} Νοεμβρίου, 1980 - Ἀφιέρωμα στήν 28^η Ὀκτωβρίου 1940).

«...Εἴκοσι ὀχτώ τοῦ Ὀχτώβρη!»

Εἶναι τρανή τούτη ἡ ἡμερομηνία, καί γιά πολλούς αἰῶνες δέν εἶναι γιά νά σβήσῃ τό μεγάλο ἄστρο τῆς πάνω ἀπό τήν Ἑλλάδα.

Σηκώθηκε ὀρθία μία ὀλάκερη φυλή καί ἔγραψε τίς ἐντολές τῆς μέ φωτιά καί μέ αἷμα. Γεννήθηκε ἕνα πρῶι μέσα στήν κραυγή τῶν σειρήνων, τῶν σαλπίγγων καί τῶν τραγουδιῶν. Οἱ καμπάνες ὅλης τῆς Ἑλλάδας τή φώναξαν μέ τὰ χάλκινα στόματά τους, καί οἱ πανέλληνες ἀπάντησαν μ' ἕνα ὁμόψυχο «παρών»! [...]

Στήν πραγματικότητα εἶναι ἡ ἴδια μέρα τοῦ ἐλέγχου, πού κάθε τόσο ξανάρχεται μέ ἄλλο ὄνομα μέσα στή ζωή καί τήν ἱστορία μας. Τέτοια εἶναι καί ἡ μέρα τῆς 28^{ης} τοῦ Ὀχτώβρη. Αὕτῃ τῇ μέρα δώσαμε ἀκόμα μία φορά ἐξετάσεις μπροστά στό Θεό καί μπροστά στούς ἀνθρώπους.

[...] Ἀπειρα εἶναι τὰ ἐπεισόδια πού δείχνουν τό ἀπίθανο ὕψος τῆς αὐτοθυσίας, τῆς ἀνδρείας, τῆς πίστεως καί τῆς ἐλληνικῆς εὐγένειας, στό ὁποῖο εἶχε φτάσει ἡ ἐθνική ψυχὴ κείνη τήν περίοδο.

Ἡ περιφρόνηση πρὸς τόν κίνδυνο, πρὸς τόν θάνατο, πρὸς τήν φυσική ἐξάντληση, ἦταν μία συνεχὴς κατάσταση. Οἱ ἅγιοι στρατιῶτες ζοῦσαν σέ μιάν ἀδιάκοπη ἔξαρση. Ἐβλεπαν τήν Παναγία νά περπατᾷ πάνω στὰ χιόνια...».

*

ΑΓΓΕΛΟΣ ΤΕΡΖΑΚΗΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΟΠΟΪΑ 1940 – 1941. Βιβλιοπωλεῖον τῆς ΕΣΤΙΑΣ, Ι. Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΥ & Σίας Α.Ε., 4^η ἔκδοσις, 2002.

«...Η ιερόσυλη πράξη πού εγκαινίασε συμβολικά τήν επίθεση κατά τών Ἑλλήνων στό νησί τῆς Θεοτόκου, θά κατασταλάξει μέσα στήν ψυχή τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, θά τή βοηθήσει νά ώριμάσει γοργά μέσα στούς δύο μῆνες πού θά ἀκολουθήσουν καί θά χρωματίσει μέ ἐρρότητα τόν ἀγῶνα πού προετοιμάζεται [...]

...Τήν ἴδια ὥρα, γινόταν μιά παρασπονδία ἀντάξια τῆς ὅλης ὥς τότε ἰταλικῆς πολιτικῆς: Χωρίς νά περιμένουν τήν ἐκπνοή τῆς προθεσμίας πού οἱ ἴδιοι ἔταξαν, οἱ Ἰταλοί ἀρχίζαν στίς 5.30' τήν ἐπίθεσή τους, σ' ὅλο τό πλάτος τοῦ ἀλβανικοῦ μετώπου.

Ἀλλά τό Ὑπουργικό Συμβούλιο, στό μεταξύ, συνεδρίαζε. Ὁ Μεταξᾶς, ἀνοίγοντας τή συνεδρίαση, εἶχε ἀναδράμει στά τῆς Ἑλληνικῆς πολιτικῆς ἀπέναντι στήν Ἰταλία, ἐξιστόρησε τή νυχτερινή σκηνή μέ τόν Γκράτσι.

Συνεπέρανε:

Αὕτῃ εἶναι, κύριοι συνάδελφοι, ἡ ὅλη ἐξέλιξις τῆς πολιτικῆς μας. Τώρα, ἐφ' ὅσον πρόκειται νά ζητήσω τάς ὑπογραφάς σας εἰς τό διάταγμα τῆς ἐπιστρατεύσεως, σᾶς δηλώ ἀπεριφράστως ὅτι, οἷοσδήποτε ἐξ ὑμῶν ἔχει τυχόν ἀντίρρησην ἢ ἐπιφύλαξιν, μπορεῖ νά τήν διατυπώσῃ ἐλευθέρως, ἢ ἂν διαφωνῇ, νά ὑποβάλλῃ τήν παραίτησίν του.

Ἡ συγκίνηση ἦταν βαθειά. Πῆρε ὁ Μεταξᾶς τά ἔτοιμα διατάγματα:

Θέτω πρὸς ὑπογραφήν τά διατάγματα ταῦτα, εἶπε, καί ὑπογράφω πρῶτος.

Ἐκανε τόν σταυρό του, ὑπέγραψε τό διάταγμα τῆς γενικῆς ἐπιστρατεύσεως.

Ὁ Θεός σώζοι τήν Ἑλλάδα, εἶπε.

Ὅλοι τόν μιμήθηκαν. Τά διατάγματα ἦταν πολλά: Τῆς ἐπιστρατεύσεως τοῦ Ναυτικοῦ, τῆς κηρύξεως τῆς χώρας σέ κατάσταση πολιορκίας, τῆς κηρύξεως σ' ἐμπόλεμη κατάσταση τῆς Ἀεροπορίας, τῆς ἀναλήψεως τῆς γενικῆς ἀρχηγίας τῶν ἐνόπλων δυνάμεων ἀπό τόν Βασιλέα, τοῦ διορισμοῦ τοῦ στρατηγοῦ Παπάγου ὡς Ἀρχιστρατήγου τοῦ κατά ξηρὸν στρατοῦ.

Οἱ ὑπουργοί ὑπέγραφαν στή σειρά καί ξανάλεγαν τό λόγο τοῦ πρωθυπουργοῦ: Ὁ Θεός σώζοι τήν Ἑλλάδα.

Ἐξω ξημέρωνε ἡ 28^η Ὀκτωβρίου...».

Ο ΑΓΙΟΣ ΛΟΥΚΑΣ ΩΣ ΙΑΤΡΟΣ ¹

Του κ. Αθανασίου Ν. Καρτάλη, Τατρού Καρδιολόγου

Μέσα στην έκλεκτή χορεία των θαυμαστών Αγίων Ιατρών, η Ορθόδοξη Έκκλησία μας, έχει να μᾶς παρουσιάσει μία λαμπρή προσωπικότητα, ένα μεγάλο και σπουδαίο γιατρό, τὸν Ἅγιο Εὐαγγελιστὴ καὶ Ἀπόστολο Λουκά. Ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκάς εἶναι ὁ πρῶτος γιατρός τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου καὶ τὸ καύχημα τῶν γιατρῶν ὅλων τῶν αἰώνων, διότι αὐτὸς ἀξιώθηκε ἀπὸ τὸ Θεὸ νὰ γράψει, στὸ ἱερὸ Εὐαγγέλιό του, γιὰ τὴ ζωὴ, τὸν θάνατο καὶ τὴν Ἀνάσταση, Αὐτοῦ τοῦ Ἰδιοῦ τοῦ Κυρίου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Καὶ ἀργότερα, στὸ δεύτερο βιβλίο του, τὶς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων, ἀξιώθηκε νὰ γράψει γιὰ τὴν ἰδρυση τῆς πρώτης Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας στὰ Ἱεροσόλυμα, τὴν ἐξάπλωση τοῦ Χριστιανισμοῦ στὴν Παλαιστίνη καὶ τὰ ἄλλα εἰδωλολατρικὰ ἔθνη μέχρι τῆς Ρώμης καὶ γιὰ τὴν ζωὴ καὶ δράση τῶν δύο κορυφαίων Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου.

Ὁ Ἅγιος Λουκάς καταγόταν ἀπὸ τὴν Ἀντιόχεια τῆς Συρίας καὶ ὅπως φαίνεται ἦταν ἐλληνικῆς καταγωγῆς, δηλαδὴ οἱ πρόγονοί του ἦταν Ἕλληνες ποὺ εἶχαν ἐγκατασταθεῖ ἀπὸ χρόνια στὴν Συρία. Ὅπως ἦταν φυσικό, μέχρι τὴν νεανική του ἡλικία πίστευε στὴν εἰδωλολατρικὴ θρησκεία τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων. Ἀπὸ μικρὸς ἦταν πολὺ ἐξυπνος καὶ φιλομαθής. Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ ἐλληνικά, ἔμαθε καὶ ἄλλες δύο γλῶσσες: τὰ ἐβραϊκά καὶ τὰ συριακά. Στὴν περίφημη γιὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη Σχολὴ τῆς Ταρσοῦ σπούδασε τὴν ἐθνικὴ παιδεία κατὰ τὰ Ἑλληνικά πρότυπα καὶ τὴν ἱατρικὴ ἐπιστήμη. Μὲ ἐξαιρεση τὸν Παῦλο, ἦταν ὁ μόνος ἀπὸ τοὺς πρῶτους κήρυκες τοῦ Εὐαγγελίου, ποὺ εἶχε ἐπιστημονικὴ κατάρτιση.

Μὲ τὴν ιδιότητα τοῦ γιατροῦ ἦλθε στὴν Ἑλλάδα τὸν καιρὸ ποὺ αὐτοκράτορας στὴν Ρώμη ἦταν ὁ Τίτος Κλαύδιος τὸ 42 μ.Χ. καὶ ἔκανε τὴν ἐγκατάστασή του στὴν Θήβα τῆς Βοιωτίας, ὅπου ἀσκοῦσε τὴν ἱατρικὴ. Μάλιστα, τὴν ἐποχὴ τοῦ Λουκά, τὸ ρωμαϊκὸ κράτος ἀπαιτοῦσε ἀπὸ τοὺς ἀσκοῦντες τὴν ἱατρικὴ νὰ ἔχουν γνώσεις οἱ ὁποῖες ἐξετάζονταν ἀπὸ σύλλογο ἀνώτερων ἀρχιάτρων σὲ κάθε πόλη καὶ παρέμεναν γιὰ καιρὸ ὑπὸ ἐπιτήρηση καὶ καθοδήγηση.

Ὅμως, ὁ μεγάλος σταθμὸς τῆς ζωῆς του ὑπῆρξε ἡ συνάντησή του μὲ τὸν Ἀπόστολο Παῦλο. Τὸν κορυφαῖο Ἀπόστολο γνώρισε ὅταν ἑκεῖνος ἔκανε

¹ Ὁμιλία ἐκφωνηθεῖσα ὑπὸ τοῦ κ. Αθανασίου Ν. Καρτάλη, κατὰ τὴν Ἀρχιερατικὴν Θ. Λειτουργίαν καὶ τὴν τέλεσιν Δεήσεως εἰς τὸν πανηγυρίζοντα Ἱ. Ναὸν Ἁγίου Λουκά Βαρβασίου, πόλεως Χίου ἐπὶ τῇ μνήμῃ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λουκά τοῦ καὶ προστάτου τοῦ Ἱατρικοῦ Συλλόγου Χίου, τὴν 18^{ην} Ὀκτωβρίου 2014.

τὴν πρώτη ἀποστολική του πορεία. Ἀμέσως τὸ φλογερὸ κήρυγμα τοῦ Ἀποστόλου τῶν ἐθνῶν τὸν σαγήνευσε. Τὸ κήρυγμα τῆς ἀγάπης τοῦ Θεανθρώπου, ποὺ ἄκουσε ἀπὸ τὸν Παῦλο, καὶ γενικὰ ἡ φιλοσοφία τῆς νέας Θρησκείας τὸν αἰχμαλώτισαν. Ἔτσι, γίνεται γρήγορα πιστὸς ὁπαδὸς τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἐγκαταλείποντας τὴν πατρικὴ του Θρησκεία καὶ συγχρόνως γίνεται στενὸς ἀκόλουθος τοῦ κορυφαίου Ἀποστόλου. Σταμάτησε τότε τὴ θεραπεία τῶν σωμάτων, γιὰ νὰ ἐπιδοθεῖ στὴ θεραπεία τῶν ψυχῶν.

Στὸ ἐξαιρετὸ βιβλίο "Παῦλος" τοῦ Holzner γράφονται τὰ ἐξῆς γι' αὐτὴ τὴ γνωριμία: "Ἡ θεία Πρόνοια μᾶς χάρισε δύο εἰκόνες τῆς Ἐκκλησίας γεμάτες ζωὴ ἀπ' τὴν περίοδο τῆς ἰδρύσεώς της. Ἡ μία ζωγραφίστηκε ἀπ' τὸ χέρι τοῦ Παύλου στὶς Ἐπιστολές του, ποὺ πάλλονται ἀπὸ ζῆλο γιὰ ἀγῶνα, ἡ ἄλλη ἀπ' τὸ ἥσυχο καὶ σταθερὸ χέρι τοῦ χειρουργοῦ, ποὺ χειριζόταν μὲ τὴν ἴδια εὐκολία καὶ τὸ νυστέρι καὶ τὴν γραφίδα". Καὶ ἐπειδὴ ὁ Ἅγιος Παῦλος ὑπῆρξε ἐκ φύσεως φιλάσθενος, ὁ Λουκᾶς σὰν γιατρὸς ποὺ ἦταν, προσέφερε σ' αὐτὸν τὶς ἱατρικὲς του ὑπηρεσίες. Ὁ μέγας τῶν ἐθνῶν Ἀπόστολος ἀναφέρει μὲ πολλὴ στοργὴ τὸν τρίτο Εὐαγγελιστὴ στὴ ἐπιστολὴ του πρὸς Κολοσσαεῖς. δ', 14 ("ἀσπάζεται ὑμᾶς Λουκᾶς, ὁ ἱατρὸς ὁ ἀγαπητὸς").

Ἀναμφισβήτητα ὁ Λουκᾶς ὑπῆρξε ὄχι μόνο ὁ ἀπλὸς συνοδὸς καὶ προσωπικὸς γιατρὸς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ἀλλὰ παράγοντας ποὺ συνέβαλε ἐνεργὰ καὶ ἐπέδρασε ἀποφασιστικὰ καὶ μὲ ἰδιάζοντα εὐεργετικὸ τρόπο, στὴν ἐπιτυχία τοῦ χριστιανικοῦ κηρύγματος. Καὶ αὐτό, γιατί ὁ Λουκᾶς, λόγω τῶν προσωπικῶν του γνωριμιῶν, χάρις στὸ ἱατρικὸ του ἐπάγγελμα, ἄνοιγε κατὰ τὸν πιὸ ἐνδεδαιγμένο τρόπο ὅλες τὶς πύλες καὶ τὶς ὁδοὺς, γιὰ τὴν εὐκολότερη καὶ πιὸ πειστικὴ διάδοση τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος μεταξὺ ὅλων τῶν κοινωνικῶν στρωμάτων καὶ τάξεων τοῦ λαοῦ.

Παρακολουθεῖ τὸν Παῦλο μὲ ἐνθουσιασμὸ καὶ αὐτοθυσία σὲ πολλὰ μέρη ἀπὸ τὶς ἐπόμενες περιφημὲς ἀποστολικὲς περιοδεῖες του. Συγκεκριμένα κατὰ τὴν δεύτερη ἀποστολικὴ πορεία ἀκολούθησε τὸν Παῦλο ἀπὸ τὴν Τρωάδα τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, στοὺς Φιλίππους τῆς Μακεδονίας. Κατὰ τὴν τρίτη πορεία, τὸν ἀκολούθησε ἀπὸ τοὺς Φιλίππους ἕως τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ ἀπὸ τὴν Καισαρεία τῆς Παλαιστίνης μέχρι τὴν Ρώμη. Γράφει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος στὴν ἐπιστολὴ του πρὸς τὸν Φιλήμονα ("Μάρκος, Ἀρίσταρχος, Δημᾶς, Λουκᾶς, οἱ συνεργοὶ μου").

Ἀλλὰ ὁ Λουκᾶς ἦταν ἀκόμα μαζὶ μὲ τὸν Ἀπόστολο Παῦλο τόσο κατὰ τὴν πρώτη φυλάκισή του, ὅσο καὶ κατὰ τὴν δεύτερη, καὶ αὐτὸς ὑπῆρξε μόνος μαζὶ μὲ τὸν Ἀπόστολο. Γράφοντας ἀπὸ τὴ φυλακὴ, ὁ Ἀπ. Παῦλος, παραπονεῖται ὅτι ὅλοι τὸν ἔχουν ἐγκαταλείψει, λέγοντας «Λουκᾶς ἔστι μόνος μετ' ἐμοῦ». Ὁ ἱατρὸς Λουκᾶς ἦταν πολὺ εὐαίσθητος ὅσον ἀφορᾷ τὸν ἄνθρωπο καὶ τὰ προβλήματά του. Εἶναι ἐντυπωσιακὸ τὸ ὅτι εἶναι ὁ μοναδικὸς Εὐαγγελιστὴς ποὺ ἀσχολεῖται τόσο πολὺ στὸ Εὐαγγέλιό του με κοινωνικὰ προβλήματα (Λκ. 4:18). Ἀντικείμενο τοῦ ἐνδιαφέροντός του εἶναι ὁ πτωχὸς Λάζαρος (Λκ. 16:20-25), ἡ περιθωριοποιημένη γυναῖκα ἔνεκα τῆς φύσης καὶ τῶν τόσων προβλημάτων τὰ ὁποῖα ἀντιμετώπιζε τὴ ἐποχὴ τοῦ Χριστοῦ (Λκ. 8:43), τὰ παιδιὰ (Λκ. 18:16-17),

οι ιερόδουλες και οι τελῶνες (Λκ. 5:29 κ.ε., 19:1-10). Αντίθετα, αντικείμενο τῆς ὀξείας κριτικῆς του εἶναι οἱ ἀναίσθητοι στὸν ἀνθρώπινο πόνο πλούσιοι (Λκ. 6:20, 12:13-21), οἱ αὐτάρεσκοι καὶ ὑπερφίαλοι Φαρισαῖοι.

Τὴν πολυδιάστατη προσωπικότητα τοῦ Ἁγίου Λουκᾶ μπορούμε νὰ προσεγγίσουμε, μόνον ἂν κατανοήσουμε ποιὸς ἦταν ὁ ρόλος τοῦ ἱατροῦ στὰ χρόνια ποὺ προηγήθηκαν καὶ σὲ ἐκεῖνα, ποὺ ἐξήσσε ὁ ἱατρὸς Εὐαγγελιστῆς Λουκᾶς. Αντικείμενο τοῦ ἐνδιαφέροντος καὶ τῆς προσοχῆς τοῦ ἱατροῦ στὴν ἀρχαιότητα δὲν ἦταν ἀποκλειστικὰ ἡ ἐξέταση τοῦ συμπτώματος, μίας ὀρισμένης δυσλειτουργίας ἐνὸς ὀργάνου ἢ μίας περιοχῆς τοῦ ἀνθρώπινου σώματος, ἀλλὰ ἡ δυσλειτουργία ὁλοκλήρου του ἀνθρώπου. Ἡ ἀσθένεια καὶ ἡ πάθηση ἐνὸς ὀργάνου τοῦ σώματος ἀποτελοῦσε τὸ σύμπτωμα μίας βαθύτερης χαλάρωσης τῆς ἁρμονίας σώματος καὶ ψυχῆς, ἀνθρώπου καὶ φύσης, μικροκόσμου καὶ μακροκόσμου.

Αὕτῃ ἀκριβῶς τὴν σφαιρικὴ ἁρμονία προσπαθοῦσαν νὰ ἐπιτύχουν οἱ σύγχρονοι τοῦ Λουκᾶ ἱατροὶ τοῦ Ἀσκληπιοῦ, εἰσάγοντας τοὺς ἀσθενεῖς στὰ Ἀσκληπιεῖα τῆς Ἐπιδαύρου ἢ τῆς Περγάμου, καὶ μέσῳ τῶν ὀνείρων καὶ τῆς συμβολικῆς νὰ ἀποκαταστήσουν τὴν διαταραγμένη ἐνότητα τοῦ ἀσθενοῦς καὶ νὰ τοὺς θεραπεύσουν. Ο Λουκᾶς εἶχε πραγματικὸ ἐνδιαφέρον γιὰ τὸν συνάνθρωπο. Στὴν ἱατρικὴ εἶναι ἀπαραίτητο νὰ ὑπάρχει καταρχὴν προσωπικὴ σχέση μετὰξὺ θεραπευτοῦ καὶ θεραπευομένου. Συνήθως τῆς θεραπείας προηγεῖται ἕνας διάλογος στὸν ὁποῖον ὁ ἀσθενὴς αἰσθάνεται τὴν πραγματικὴ ἀγάπη καὶ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἱατροῦ. Ἀναπτύσσεται ἔτσι μία προσωπικὴ καὶ ἄμεση σχέση, ἡ ὁποία ὁδηγεῖ στὴν ἀνάπτυξη πίστεως - ἐμπιστοσύνης τοῦ ἀσθενοῦς στὸ πρόσωπο τοῦ ἱατροῦ. Τὸ στοιχεῖο αὐτὸ προκαλεῖ ξεχωριστὸ ἐνδιαφέρον σήμερα ποὺ ὁ ἱατρὸς ὁλοένα καὶ χάνεται πίσω ἀπὸ τὸ πλῆθος τῶν διαγνωστικῶν μηχανημάτων, δημιουργώντας ἔτσι μία ἀπρόσωπη καὶ ἐμπορικὴ σχέση μὲ τὸν ἀσθενῆ πελάτη του, ὁ ὁποῖος ἀντὶ νὰ λάβει κάποτε ἕνα πραγματικὸ ζωογόνο λόγο - συμβουλὴ ἀπὸ τὸν θεράποντα ἱατρὸ του, λαμβάνει μία συνταγὴ λήψεως κάποιων χημικῶν ἐνώσεων.

Ἐπιπλέον, ὁ ἱατρὸς Λουκᾶς ἐπιμένει στὴν θεραπεία ὄχι μόνον τοῦ σώματος, ἀλλὰ καὶ τῆς ψυχῆς. Ὁ Κύριος "ὁ σαρκικὸς καὶ πνευματικὸς ἱατρὸς" (Ἐπιστολὴ Ἰγνατίου πρὸς Ἐφεσίους, 7, 2) στόχευε ὄχι σὲ μία ψυχανάλυση ἢ ὁποία τεμαχίζει τὸν ἀνθρώπο σὲ ἀκόμη περισσότερα τεμάχια, ἀλλὰ σὲ μία ψυχο-σύνθεση, ἡ ὁποία παρέχεται μὲ τὴν ἀνέυρεση ἐνὸς κέντρου ἀναφορᾶς, ποὺ βρίσκεται στὴ ψυχὴ καὶ ὄχι τὴν λογικὴ του ἀνθρώπου. Ὁ παράγων "ψυχὴ", ὁ ὁποῖος ἀνακαλύφθηκε πάλι πρόσφατα ἀπὸ τὴν ἱατρικὴ ἐπιστῆμη καὶ ὁ τρόπος τῆς θεραπείας του, καθιστᾷ τὸν Λουκᾶ ἐπίκαιρο. Γιατὶ ἐπικέντρωσε τὴν προσοχὴ τοῦ ὄχι στὴν μεταφυσικὴ καὶ τὴν φιλοσοφία, ἀλλὰ στὴν θεραπεία τῆς ψυχῆς ἀπὸ τὰ πάθη, καὶ τοῦ νοῦ ἀπὸ τοὺς λογισμοὺς.

Στὰ κείμενά του συμπεριλαμβάνει ἀφηγήσεις ἱατρικῆς φύσεως, μὲ πυκνὴ χρῆση τῆς ἱατρικῆς ὀρολογίας, ἰδίως στὸ ἱερὸ κείμενο τῶν Πράξεων (π.χ. στὴν περιγραφὴ τῆς θεραπείας τῆς αἱμορροούσης Λουκ 8:43). Στὸ Πράξ.

28:8 αναφέρεται: «ἐγένετο δὲ τὸν πατέρα τοῦ Ποπλίου πυρετοῖς καὶ δυσεντερίῳ συνεχόμενον κατακεῖσθαι». Αὐτὴ ἡ διάγνωση τοῦ γαστρεντερικοῦ πυρετοῦ εἶναι ἀκριβὴς καὶ συναντᾶται στὸν Ἱπποκράτη καὶ ἄλλους γιατροὺς συγγραφεῖς. Ἐπίσης, στὸ Πράξ. 28:3: «συστρέψαντος δὲ τοῦ Παύλου φρυγάνων πλῆθος καὶ ἐπιθέντος ἐπὶ τὴν πυράν, ἔχιδνα ἀπὸ τῆς θέρμης διεξελθοῦσα καθῆψε τῆς χειρὸς αὐτοῦ» χρησιμοποιεῖ τὸν ὄρο καθῆψε για νὰ δηλώσει ὅτι μὲ τὸ δάγκωμα εἰσῆλθε τὸ δηλητήριο στὸ χέρι τοῦ Παύλου.

Ἡ θεραπεία τοῦ χωλοῦ στὸ Πράξ. 3:7 ἐξ., περιγράφεται μὲ ἀκρίβεια καὶ μὲ χρῆση τῶν κατάλληλων ὀρων: «παραχρῆμα δὲ ἑσπερώθησαν αὐτοῦ αἱ βάσεις καὶ τὰ σφυρά, καὶ ἐξαλλόμενος ἔστη καὶ περιεπάτει».

Ὁ εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς θεωρεῖται ὡς ὁ πρῶτος ἀγιογράφος τῆς Ἐκκλησίας ἀφοῦ, σύμφωνα μὲ τὴν παράδοση εἶχε κατασκευάσει τρεῖς εἰκόνες τῆς Θεοτόκου μὲ κερὶ καὶ μαστίχα, τὶς ὁποῖες καὶ ἐπέδειξε στὴν Ἰδιὰ τὴν Παναγία καὶ Αὐτὴ τις εὐλόγησε. Στὸ χέρι τοῦ εὐαγγελιστῆ Λουκᾶ ἀποδίδονται καὶ ἄλλες ἐβδομήντα εἰκόνες, ποὺ βρίσκονται σὲ διάφορες μονὲς καὶ προσκυνήματα τῆς Ὁρθοδοξίας.

Τὸ ὠραῖο παράδειγμα τοῦ Ἁγίου Λουκᾶ νὰ ἀπεικονίζει τὶς μορφὲς τῶν Ἁγίων σὲ εἰκόνες, τὸ μιμήθηκαν κατόπιν πολυάριθμοι χριστιανοὶ καλλιτέχνες. Ἔτσι, ὁ Λουκᾶς ὑπῆρξε ὁ πρῶτος καλλιτέχνης ζωγράφος τῆς Χριστιανικῆς Θρησκείας καὶ μπορεῖ νὰ θεωρηθεῖ ὁ ἰδρυτὴς τῆς χριστιανικῆς αὐτῆς τέχνης. Ἀκόμα καὶ σήμερα ὕστερα ἀπὸ τόσους αἰῶνες σῶζονται ἅγιες εἰκόνες του.

Ἡ ζωὴ του τελείωσε μὲ μαρτύριο, σὲ ἡλικία 84 ἐτῶν στὴν Θήβα τῆς Βοιωτίας (τὸν κρέμασαν σὲ μία ἐλιά σύμφωνα μὲ τὴν πηγὴ 145,210, Νικηφόρος Κάλлистος Ξανθόπουλος, Ἐκκλησ. Ἱστορία 14ος αἰ.), ὅπου εἶχε ἔλθει νὰ κηρύξει τὸ Εὐαγγέλιο, μετὰ τὸ θάνατο τοῦ Ἀποστόλου Παύλου στὴν Ρώμη ἐπὶ Νέρωνος (Εὐσέβιος, Ἱστορ. βιβλ. 20). Ὁ τόπος τοῦ μαρτυρίου τοῦ Ἁγ. Λουκᾶ κατὰ τὴν παράδοση, εἶναι τὸ σημερινὸ παλαιὸ νεκροταφεῖο τῶν Θηβῶν, ἡ ἐκκλησία τοῦ ὁποῖου ὀνομάζεται Ἁγ. Λουκᾶς. Μέσα σ' αὐτὸν τὸν ναό, στὸ δεξιὸ μέρος τοῦ ἱεροῦ (διακονικὸ), βρίσκεται ἡ ἀρχαία ρωμαϊκὴ λάρνακα, ὅπου εἶχε ἐναποθεθεῖ τὸ ἅγιο λείψανο. Ἐπὶ Αὐτοκράτορα Κωνσταντίου (337-361), υἱοῦ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, τὸ ἅγιο λείψανο μετεφέρθη στὴν Κωνσταντινούπολη (3 Μαρτίου 357) καὶ τοποθετήθηκε κάτω ἀπὸ τὸ ἱερό τοῦ Ναοῦ τῶν Ἁγ. Ἀποστόλων, μαζὶ μὲ τὰ ἅγια λείψανα τῶν Ἁγίων Ἀνδρέου καὶ Τιμοθέου.

Κατὰ τὴν μαρτυρία τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ συγγραφέα Νικηφόρου – Καλλίστου Ξανθοπούλου, τὴν ἡμέρα τοῦ μαρτυρίου του ἔπεσε ἀπὸ τὸν οὐρανὸ ἓνα θαυματουργὸ ὑγρὸ ἐπάνω στὸν τάφο του, ποὺ θεράπευε τὰ μάτια. «Κολλύρια γὰρ ἱατρικὰ ὁ Θεὸς ὕσεν ἄνωθεν τοῦ θείου αὐτοῦ μηνήματος, εἰς σύμβολον οἶμαι, τῆς αὐτοῦ ἱατρείας. Ἐξ οὗ καὶ γνώριμος ὁ τάφος τοῖς αὐτοῦ πᾶσι καθίστατο. Ἡ θεραπευτικὴ αὐτὴ δύναμη ἐξέρχεται μέχρι σήμερα ἀπὸ τὴν μαρμάρινη λάρνακα. Τὸ ἅγιο λείψανο βρίσκεται σήμερα στὴ Πάντοβα τῆς Ἰταλίας, ὅπου μετεφέρθη ἀπὸ τοὺς Φράγκους κατακτητὲς τοῦ Βυζαντίου, τὸ

1204. Τὸ 2000, ὕστερα ἀπὸ πολυετεῖς προσπάθειες τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας, τμῆμα τῶν ἱερῶν λειψάνων ἐπιστράφηκε στὴν ἱερὴ λάρνακα στὴ Θήβα.

Αὐτὸς ὑπῆρξε ὁ Λουκάς, ὁ Ἰατρός ὁ ἀγαπητός, φίλος καὶ συνεργάτης τοῦ Ἀποστόλου Παύλου. Πραγματικὰ μορφωμένος καὶ ἀνώτερος ἄνθρωπος, ποὺ συνδύαζε τὴν ἐπιστήμην μὲ τὴν πίστη. Ἀνεδείχθη ἄξιος Εὐαγγελιστὴς καὶ Ἱεραπόστολος, ἀλλὰ καὶ ὑπηρέτης τῶν συνανθρώπων του. Ὁ ἄριστος ἱατρός ἔγινε καὶ ἄριστος χριστιανός. Οἱ γνώσεις του καὶ τὰ ἰδιαίτερα πνευματικά του χαρίσματα δὲν τὸν γέμισαν μὲ ἑпарση καὶ ἀλαζονεία, καὶ δὲν τὸν ἐμπόδισαν νὰ γνωρίσει καὶ νὰ δεχθεῖ τὴν πίστη τοῦ Χριστοῦ. Διότι, ὁ Λουκάς ἦταν μὲν μορφωμένος, ἀλλὰ εἶχε καὶ τὸ χάρισμα τοῦ ἀληθινὰ σοφοῦ: ἦταν ταπεινός.

Ποιὸς θὰ γνώριζε ἀλήθεια σήμερα, ὅτι ἔζησε πρὶν εἴκοσι αἰῶνες κάποιος γιατρός ἀπὸ τὴν Ἀντιόχεια μὲ τὸ ὄνομα Λουκάς; Καὶ ποιὸς θὰ μελετοῦσε σήμερα ὁποιοδήποτε βιβλίο του, ποὺ θὰ εἶχε τυχὸν συγγράψει; Ἀπὸ τότε ὅμως ποὺ παρέδωσε τὸν ἑαυτό του στὸ Χριστὸ μὲ τὶς ἱκανότητες, τὶς γνώσεις καὶ τὴ ζωτικότητα του, τὸ ὄνομά του καὶ ὁ λόγος του βρίσκονται πάντοτε στὴν ἐπικαιρότητα. Ἄν μετρήσουμε τὴν Καινὴ Διαθήκη σὲ στίχους, τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς τὸ ἔγραψε ὁ Λουκάς καὶ δεῦτερος ἔρχεται ὁ Παῦλος. Ἔγινε καὶ εἶναι ὁδηγὸς ἑκατομμυρίων ψυχῶν σ' ὅλη τὴν οἰκουμένην, ἀφοῦ εἶναι ὁ συγγραφέας τοῦ βιβλίου, ποὺ ἀποκαλύπτει σὲ ὅλους τοὺς πιστοὺς τὸν Ἰδιο τὸ Θεό.

* * *

ΔΙΜΗΝΙΑΙΟ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟ ΦΥΛΛΟ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟ ΠΡΟΝΟΙΑ ΤΟΥ ΣΕΒΑΣΜΙΩΤΑΤΟΥ

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΧΙΟΥ, ΨΑΡΩΝ ΚΑΙ ΟΙΝΟΥΣΣΩΝ

κ. ΜΑΡΚΟΥ

- Ἐκδότης: Η ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΧΙΟΥ, ΨΑΡΩΝ ΚΑΙ ΟΙΝΟΥΣΣΩΝ.
- Ἀπευθύνεσθε: «ΚΑΤΑΡΤΙΣΙΣ» - Ἱερά Μητρόπολις Χίου, Ψαρῶν καὶ
- Οἰνούσσων - Κων. Ἀμάντου 24, Τ.Κ. 82100 - ΧΙΟΣ.
- Ἡ «ΚΑΤΑΡΤΙΣΙΣ» διανέμεται δωρεάν.
- Δεκτές αὐτοπροαίρετες δωρεές ἀναγνωστῶν, ὑπὲρ τοῦ κατηχητικοῦ καὶ φιλανθρωπικοῦ ἔργου.

Ὁ Ὅσιος Νικηφόρος ὁ Λεπρός ὁ Ἅγιος τῶν Λεπρῶν

Τῆς κ. Πόπης Χαλκιά- Στεφάνου

Β'

Ἀπὸ τῆ Χίο στὴν Ἀθήνα

Στὸ Λωβοκομεῖο ὁ μοναχὸς Νικηφόρος παραμένει μέχρι τὸ 1957, χρονολογία πού κλείνει τὸ Ἱδρυμα. Μεταφέρεται τότε μαζί με τοὺς λίγους ἐναπομείναντες ἀσθενεῖς στὸν Ἀντιλεπρικό Σταθμὸ Ἀγίας Βαρβάρας Ἀθηνῶν, πού βρισκόταν στὸ Αἰγάλεω.

Στὸν Ἀντιλεπρικό Σταθμὸ Ἀθῆνας ὁ μοναχὸς Νικηφόρος φθάνει σὲ ἡλικία ἐξήντα ἑπτὰ ἐτῶν. Ὁ πατέρας Ἀνθιμος φροντίζει νὰ τὸν ἐφοδιάσει με ἐπιστολὴ τοῦ πρὸς τὸν μοναχὸ Σωφρόνιο Σαριδάκη, ὁ ὁποῖος μετέπειτα χειροτονήθηκε ἱερέας με τὸ ὄνομα Εὐμένιος. Στὴν ἐπιστολὴ τοῦ γράφει : «Νὰ τὸν προσέχεις αὐτὸν τὸν θησαυρόν, αὐτὸν τὸν πολύτιμον μαργαρίτην, πού σου ἔστειλε ἡ Παναγία, διότι ἔχεις νὰ ὠφεληθῇς πολλὰ εἰς τὴν ζωὴν σου ἀπὸ τὴν ζωὴν του. Διότι εἶναι μὲν δόκιμος μοναχός, ἀλλὰ εἶναι καὶ τέλειος μοναχός. Καὶ θὰ εἶσαι τέλειος ἂν τὸν ὑπηρετήσης μέχρι τὸ τέλος τῆς ζωῆς του (Σίμωνος μοναχοῦ, Νικηφόρος ὁ Λεπρός, σελ. 74). Ἦταν ὄντως ἀλήθεια ὅτι ὁ πατέρας Νικηφόρος ἦταν σπάνιος καὶ πολύτιμος μαργαρίτης καὶ ταυτόχρονα ἕνας ἄξιος διδάσκαλος τῆς νοερᾶς προσευχῆς.

Στὸν ἐφημέριο τώρα τοῦ Ἱ. Ναοῦ τῶν Ἀγίων Αναργύρων τοῦ Ἀντιλεπρικοῦ Σταθμοῦ τῆς Ἀγίας Βαρβάρας Αἰγάλεω ἐμπιστεύεται ὁ πατέρας Ἀνθιμος τὸν μοναχὸ Νικηφόρο. Καὶ τοῦτο, γιατί ἐγνώριζε, ὅτι ὁ μοναχὸς Σωφρόνιος εἶχε ἀφιερώσει τὴ ζωὴ του στοὺς ἀδελφούς του ἀσθενεῖς, ἀπὸ τότε πού ἐπλήγη ἀπὸ τὴ νόσο τοῦ Χάνσεν· εὐτυχῶς ὅμως χάρη στὴν ἔγκαιρη διάγνωση τῆς ἀσθένειας καὶ τὴν ἔγκαιρη θεραπευτικὴ ἀγωγὴ στὸν Σταθμό, ἰάθηκε πλήρως· καί, μολονότι ἦταν πλέον ἐντελῶς ὑγιής, δὲν ἐγκατέλειψε τοὺς ἀδελφούς, ἀλλὰ παρέμεινε κοντὰ στὸν πόνο τους καὶ τοὺς ἐξυπηρετοῦσε, καὶ ὡς μοναχός, ὅπως καὶ μετέπειτα, τὸ 1975, ὅταν ἐχειροτονήθη ἱερέας με τὸ ὄνομα Εὐμένιος. Παρέμεινε καὶ τότε ἐφημέριος στὸν Ναὸ τῶν Ἀγίων Αναργύρων τοῦ Ἀντιλεπρικοῦ Σταθμοῦ.

Τὴν παράκληση, τίς συμβουλές καὶ τίς παραινέσεις τοῦ Γέροντα Ἀνθίμου ὁ μοναχὸς Σωφρόνιος σέβεται πλήρως. Μὲ πλήρη ἀγάπη καὶ στοργὴ φροντίζει τὸν πατέρα Νικηφόρο ἀπὸ τὴν ἀρχή, ἀπὸ τὴν εἰσοδὸ

του στο Ίδρυμα. Μὲ ξεχωριστὴ προσοχὴ τοῦ ἐτοιμάζει τὸ φαγητό του καί, ἐπειδὴ ἡ νόσος ἔχει προχωρήσει σὲ ὁλόκληρο τὸ σῶμα του, τὰ μέλη του ἔχουν παραμορφωθεῖ καὶ ἡ ὄρασή του ἔχει γίνεи πλέον μηδενικὴ καὶ γιὰ τοῦτο χρειάζεται περισσότερη βοήθεια, τὸν ταΐζει, τὸν πλένει καὶ τὸν ντύνει. Τὸν ἔχει πνευματικὸν πατέρα καὶ φωτισμένον ὁδηγό, τὸν ὁποῖον τοῦ ἐφάνέρωσε ὁ Θεός, ὅπως ἔλεγε, γιὰ νὰ τοῦ διδάξει τὴν ἀδιάλεπτη καὶ καρδιακὴ προσευχή, τὴν πνευματικὴ ἐπικοινωνία μὲ τὸν Θεόν, τὴν νῆψιν.

Τὸν βοηθεῖ ἀκόμη κι ὅταν ὁ πατέρας Νικηφόρος ἡσυχος καὶ γαλήνιος δέχεται στὸ κελλί τοῦ Ἀντιλεπρικοῦ Σταθμοῦ ταλαιπωρημένες ψυχές, ποὺ καταφθάνουν ἐδῶ ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τῆς Ἑλλάδας καὶ τὸ ἐξωτερικό. Καθημερινὰ πλῆθος προσκυνητῶν κατακλύζουν τὸ ἁγιασμένο ἀπὸ τὸν πόνο κελλί του, ξένοι καὶ ἄγνωστοι, φορτωμένοι μὲ πρόβλήματα καὶ πόνους καὶ λῦπες καὶ ἀσθένειες, γιὰ νὰ βροῦν ἀνακούφιση καὶ παρηγοριά. Ἀνάμεσά τους καὶ πολλοὶ ἐπώνυμοι, Ἡγούμενοι καὶ Μητροπολίτες, ἀπλοὶ κληρικοὶ καὶ πολιτικοί. Τὸ πτωχὸ κελλί του γίνεται πέρασμα καὶ τόπος προσκυνήματος, ἡ Κολυμβήθρα τοῦ Σιλῳάμ, ἀπὸ τὴν ὁποία ἀντλοῦν ὅλοι τους ἀγάπη καὶ θάρρος καὶ αἰσιοδοξία, πίστη καὶ ἐλπίδα.

Ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ δυναμώνει καὶ κραταιώνει τὸν πατέρα Νικηφόρο, παρὰ τὴν ἀνίατη κι ἐξελίξιμη ἀσθένειά του, ποὺ εὐτυχῶς ἦταν βραδεία. Ἐξήντα ἓνα συναπτὰ ἔτη παλεῦει μὲ τὴ νόσο τοῦ μαρτυρίου, ἀλλὰ ὁ Θεὸς τῆς Ἀγάπης μὲ τὴν ἀδαπάνητη Θεία Χάρη Του, τοῦ δωρίζει χρόνια πολλὰ στὴ ζωὴ, γιὰ νὰ κηρύττει καὶ νὰ διακηρύττει σὲ πιστοὺς καὶ ἀπίστους τὸ Θέλημα τοῦ Παντοδύναμου Ἰησοῦ· γιὰ νὰ διδάσκει τὰ Ρήματα καὶ τὴν Ἀλήθεια τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τῶν Πατέρων, ὅπως τὰ ἐδιδάχθη ἀπὸ τὸν Γέροντα Ἀνθιμο τοῦ Λωβοκομείου Χίου, ὁ ὁποῖος ἐπὶ μία σχεδὸν εἰκοσαετία ὑπηρέτησε στὸ Ίδρυμα καὶ τὸν Ὅποιον ἡ Χάρις τοῦ Κυρίου ἀξίωσε τὸ ἔτος 1993 νὰ καταταγεῖ μὲ Πατριαρχικὴ Απόφαση τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Βαρθολομαίου Β' στὸ Ἀγιολόγιον τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ὡς Ὁσιος.

Στὸν Ἀντιλεπρικό Σταθμὸ Ἀθηνῶν ὁ πατέρας Νικηφόρος ἔμεινε μόνον ἐπτὰ ἔτη, τὰ τελευταῖα τῆς ἐπίγειας ζωῆς του. Στις 4 Ἰανουαρίου 1964 ὁ Ἐξουσιαστής τοῦ Οὐρανοῦ καὶ τῆς Γῆς, ὁ Δημιουργὸς καὶ Πλάστης τοῦ Σύμπαντος τὸν ἐκάλεσεν, ὡς ἄλλον Λάζαρον στοὺς κόλπους τοῦ Ἀβραάμ. Τὴν ἐξόδιον Ἀκολουθία, ποὺ ἐψάλη στὸν Ἱ. Ναὸ τῶν Ἀγίων Ἀναργύρων τοῦ Ἀντιλεπρικοῦ Σταθμοῦ, παρακολούθησε πλῆθος ἀ-

σθενῶν καὶ ἐπισκεπτῶν. Ἐνταφιάσθηκε στὸ παρακείμενο Κοιμητήριον τῶν ἀσθενῶν.

Τὰ θρησκευτικὰ περιοδικὰ τῆς ἐποχῆς, ἀναφερόμενα στὴ μετάσταση τοῦ ὁσιωτάτου μοναχοῦ Νικηφόρου γράφουν: «Ο ΑΓΙΟΣ ΤΩΝ ΛΕΠΡΩΝ – Μέσα στὸν Ἀντιλεπρικὸν Σταθμὸν Ἀγίας Βαρβάρας ἐζοῦσεν ἡ ἀγιότης. Κατὰ τὴν πρώτην ἐβδομάδα τοῦ νέου ἔτους ἀνεχώρησεν διὰ τὴν νέαν ζωὴν, τὴν αἰωνιότητα. Μέσα εἰς τὸ πτωχότερον κελλί ἐπέρασε χρόνια καὶ χρόνια ὁ πατὴρ Νικηφόρος Τζανακάκης, ἄγνωστος κατὰ κόσμον, πασίγνωστος ὁμως εἰς τοὺς Ἀγγέλους καὶ τοὺς Ἀγίους. Ἕνας πάμπτωχος μοναχός, λεπρός, τυφλὸς καὶ σχεδὸν παράλυτος. Καὶ ὁμως τὰ σβησμένα μάτια του ἀστραποβολοῦσαν τὴν ὁσιότητα καὶ ἀπὸ τὰ τρεμάμενα χεῖλη του δὲν ἔσβηνε τὸ οὐράνιον μειδίαμα μέχρι τὴν τελευταία του ἀναπνοή (...). Ὁ μοναχός Νικηφόρος, πνευματικὸν θρέμμα τοῦ εὐλαβοῦς Γέροντος τῆς Χίου, τοῦ Ἀνθίμου Βαγιάνου, ὑπῆρξε μία λαμπρὰ σελὶς διὰ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ, παρ' ὅλην τὴν ἀπίστευτη ἀφάνειά του...» (Σίμωνος μοναχοῦ, βλ. Πηγές, σελ. 78).

Μαρτυρίες γιὰ τὸν πατέρα Νικηφόρο

Πολλὲς εἶναι οἱ μαρτυρίες γιὰ τὸν πατέρα Νικηφόρο ἀπὸ γνωστοὺς καὶ φίλους, τόσο ἀπὸ τὴ νοσηλεία του στὸ Λωβοκομεῖο Χίου Ἅγιος Λάζαρος, ὅσον καὶ ἀπὸ ἐκείνους στὸν Ἀντιλεπρικὸ Σταθμὸ Ἀθηνῶν· ἐνῶ ἀντίθετα, ἀπὸ τὴ νεανικὴ του ἡλικία καὶ τὴ ζωὴ του στὴν Ἀλεξάνδρεια δὲν ὑπάρχουν στοιχεῖα πού νὰ τὴν φωτίζουν. Γεγονός, πάντως, εἶναι ὅτι ὑπῆρξε ὡραῖος νέος, μετρίου ἀναστήματος μὲ στρογγυλὸ πρόσωπο, ἀνοιχτόχρωμους ὀφθαλμούς, λεπτὰ χαρακτηριστικά, πλούσια καστανόχρωμα μαλλιά καὶ ἑκφραση ἀνήσυχη καὶ προβληματισμένη.

Καθὼς ὁμως ὁ χρόνος κυλᾷ, ἡ νόσος ἀλλοιώνει σταδιακὰ τὰ χαρακτηριστικά του. Ὁ Γιάννης Σπυρόπουλος, πού τὸν ἐπισκέφθηκε στὸ Λωβοκομεῖο Χίου, δίνει τὴν περιγραφὴ: «Μέτριον ἀνάστημα, λόγῳ τῆς ἀσκητικῆς βιοτῆς του, πρόσωπο ξερακιανό, ὀλιγογένειον πλέον ἐξαιτίας τῆς ἀσθενείας του, σκαμμένο, μὲ πεταμένα τὰ μῆλα πρὸς τὰ ἔξω, πρόσωπο ἰαρό, χαμογελαστό. Τὰ μάτια του ἦταν μονίμως ἐρεθισμένα καὶ δακρυσμένα, ἢ ὄρασις του ἐλαχίστη. Ἡ ἀσθένεια τοῦ εἶχε προκαλέσει ἀγκύλωση στὰ χέρια καὶ στὰ κάτω ἄκρα. Παρ' ὅλα αὐτὰ ἦταν ἄνθρωπος χαρούμενος, εὐχάριστος στὶς συντροφίες ». (Σίμωνος μοναχοῦ, ὁ.π., σελ. 87- 88) .

Ἐξάλλου, γιὰ τὸν πατέρα Νικηφόρο καὶ τὸ περιοδικὸ « Ζωή» γράφει: « Τὰ σβησμένα μάτια του ἀστραποβολοῦσαν τὴν ὁσιότητα κι ἀπὸ

τὰ τρεμάμενα χεῖλη του δὲν ἔσβηνε τό οὐράνιο μεῖδίαμα (...) Ἦταν ἓνα χαμόγελο τοῦ Οὐρανοῦ μέσα στήν λέπρα τῆς ἐποχῆς μας...» (ἀριθμ. φύλ. 2376, Ἰαν. 16 1964, σελ. 24). Ὅμοίως καί τὸ περιοδικό «Ἀνάπλασις»: « Πνεῦμα Κυρίου ἐπεφέρετο πάνω στὴ μορφή αὐτή». (ἀριθμ. φύλ. 289, Μαΐ- Ἰουν. 1983, σελ. 21).

Χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ μαρτυρία τοῦ Δημ. Ασημακόπουλου, ποὺ τακτικὰ ἐπισκεπτόταν τὸν πατέρα Νικηφόρο : « Ἐβλεπες ἓναν Ἅγιον, ποὺ τὸ πρόσωπό του ἔλαμπε καὶ ἐσκορποῦσε χαρά, γαλήνη καὶ ἡρεμία καὶ ἔπαιρνες δύναμη ἀπὸ φαινομενικὰ ἀσθενῆ ἄνθρωπο». Ὁ Νικήτας Θεοδωρίδης στὸ ἀφιερωμένο σὲ ἐκεῖνον βιβλίο του γράφει ὅτι μιλοῦσε τόσο γλυκά, ἐνῶ στὸ κατεστραμμένο του πρόσωπο ἀνθίζε τέτοια ὁμορφιά, ποὺ δὲν τὴν εἶχε ξαναδεῖ. « Τὸ Ἅγιο Πνεῦμα ἀστραφτε ἐπάνω στὴ μορφή αὐτή ».

Τὴν ξεχωριστὴ χάρη ποὺ ἔλαβε ὁ μοναχὸς Νικηφόρος ἀπὸ τὸν Κύριον ἐπιβεβαιώνει καὶ ἡ μαρτυρία τοῦ μοναχοῦ Σωφρονίου, ποὺ ἰδιαίτερα τὸν περιποιόταν. Ἐνα βράδυ, καθὼς μπῆκε στὸ κελλί του σιγὰ χωρὶς νὰ κτυπήσει τὴν πόρτα, εἶδε τὸν ἀγιασμένο Γέροντα νὰ αἰωρεῖται ἀρκετὰ ὑψηλὰ ἀπὸ τὸ πάτωμα, ἕως ἓνα μέτρο, καὶ μὲ τὰ χεῖρια ὑψωμένα πρὸς τὰ ἄνω νὰ προσεύχεται. Ἐνα οὐράνιο φῶς ἐφώτιζε τὸ πρόσωπό του σὰν ἀστραποβόλος ἥλιος.

Ὁ Κύριος τοῦ Οὐρανοῦ, τοῦ Ὁποίου ὁ πατέρας Νικηφόρος ἐδόξα- σεν τὸ Ὄνομά Του ἐπὶ γῆς, ἐχαρίτωσε τὰ Τίμια Λεῖψανά του, ὥστε κατὰ τὴν ἐκταφή τους νὰ πλημμυρίσουν μὲ ἄρρητη εὐωδία τὸν χῶρο. Ἐκτοτε, ὅπως καὶ σήμερα, ὅποιος κατέχει τμῆμα τοῦ Ἁγίου Λειψάνου τοῦ εἶναι δέκτης τῆς οὐράνιας εὐωδίας ποὺ αὐτὰ διαχέουν. Καὶ πολλές εἶναι οἱ μαρτυρίες, κατὰ τίς ὁποῖες ὁ πατέρας Νικηφόρος ἐμφανίζεται σὲ πιστοὺς, γνωστοὺς καὶ ἀγνώστους, εἴτε γιὰ νὰ τοὺς βοηθήσει σὲ κάποιο πρόβλημά τους, εἴτε γιὰ νὰ τοὺς προστατέψει ἀπὸ ἐπερχόμενον κίνδυνο. Καὶ πολλές φορές μὲ τὴν ἐπίκληση τῆς μεσιτείας του πρὸς τὸν γλυκύντατον Ναζωραῖον νὰ θαυματουργήσει.

* * *

Πηγές: Σίμωνος Μοναχοῦ, Νικηφόρος ὁ Λεπρός. Φωστίνη Παντελεήμονος, Μητροπολίτου Χίου, *Στὸ Μυροβόλο νησί*. Φωστίνη Παντελεήμονος, *Ἐθνικὸς Κῆρυξ*, Ἰουλ.17, 1960. Περιοδικό «Ζωή», ἀριθμ. φύλ. 2376, Ἰαν.16, σελ. 24. Περιοδικό «Ἀνάπλασις», ἀριθμ. φύλ. 289 Μαΐ- Ἰουν. 1983, σελ. 21. Προφορικὲς μαρτυρίες.

ΠΟΙΟ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ;

Τοῦ κ. Κωνσταντίνου Χολέβα-Πολιτικοῦ Ἐπιστήμονος

Ἡ συζήτηση γιὰ τὴν ἀξία, τὸ περιεχόμενο καὶ τὴν ὑποχρεωτικότητα τοῦ μαθήματος τῶν Θρησκευτικῶν ἔχει πολλοὺς συμμετέχοντες καὶ διάφορες παραμέτρους. Πολιτικοί, πανεπιστημιακοί, θεολόγοι, ἐνώσεις ἐκπαιδευτικῶν, χριστιανικά σωματεῖα καὶ ἀπλοί πολῖτες ἐκφράζουν γνώμες καὶ προτάσεις, ἐνῶ ἔχουμε καὶ μία σχετικὰ πρόσφατη δικαστική ἀπόφαση, ἡ ὁποία δὲν ἔχει ἀκόμη ἐφαρμοσθεῖ πλήρως. Θὰ θυμίσω τίς τέσσερις κυριώτερες τάσεις πού ἔχουν διαμορφωθεῖ γιὰ τὸ ζήτημα καθὼς καὶ τὰ βασικά σημεῖα τῆς Ἀποφάσεως 115/2012 τοῦ Διοικητικοῦ Ἐφετερίου Χανίων, ἡ ὁποία ἐξεδόθη κατόπιν ἐξουσιοδοτήσεως τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας, ἄρα εἶναι τελεσίδικη καὶ ὑποχρεωτική γιὰ ὅλους.

Α) Τό ἀνοικτό ὁμολογιακό μάθημα μέ Ὁρθόδοξο Χριστιανικό περιεχόμενο. Πρόκειται γιὰ τὴν πρόταση τῆς ΠΕΘ (Πανελληνίου Ἐνώσεως Θεολόγων) καὶ τῆς πλειοψηφίας τῶν καθηγητῶν τοῦ μαθήματος στὴν πατρίδα μας. Συμφωνεῖ σέ γενικές γραμμές καὶ ἡ Παγκύπρια Ἐνωση Ἑλλήνων Θεολόγων, δεδομένου ὅτι στὴν Κύπρο διδάσκονται τὰ βιβλία Θρησκευτικῶν τοῦ Γυμνασίου καὶ Λυκείου τῆς Ἑλλάδος (πλὴν ἐξαίρέσεων). Οἱ ὑποστηρικτές τῆς προτάσεως θεωροῦν ὅτι ἡ διδασκαλία ἀπὸ τὴν Γ' Δημοτικοῦ μέχρι καὶ τὴν Α' Λυκείου πρέπει νά γίνεται ἀποκλειστικά καὶ μόνον μέ βάση τὴ Δογματική, Ἠθική, Βιβλική καὶ πολιτιστική παράδοση τῆς Ἀνατολικῆς Ὁρθοδόξου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας. Στὴν Β' Λυκείου ἤδη διδάσκονται ἀρκετά στοιχεῖα τῶν ἄλλων δογμάτων καὶ θρησκευμάτων, κάτι πού θα μπορούσε νά διευρυνθεῖ καὶ στὴ Γ' Λυκείου. Τό ὀνομάζω ἀνοικτό Ὁμολογιακό, διότι δὲν ἔχει τὸ αὐστηρὸ κατηχητικό ὕφος παλαιότερων ἐποχῶν. Στὴν ἀποψη αὐτὴ συμφωνοῦν καὶ ἐπιστήμονες ἄλλων εἰδικότητων, ὅπως ὁ Γλωσσολόγος καὶ πρῶην Πρύτανης τοῦ ΕΚΠΑ κ. Γ. Μπαμπινιώτης, ὁ ὁποῖος μάλιστα προτείνει τὸν ἐμπλουτισμὸ τοῦ μαθήματος μέ Πατερικά Κείμενα.

Β) Τό πολιτιστικὸ μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν. Πρόκειται γιὰ πρόταση τοῦ κ. Νικήτα Ἀλιπράντη, Ὁμοτίμου Καθηγητοῦ τῆς Νομικῆς

Σχολής τοῦ Στρασβούργου καί τῆς Νομικῆς Σχολῆς Κομοτηνῆς. Ἐπειδή μελετᾷ τίς ἀποφάσεις τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Δικαστηρίου Δικαιωμάτων τοῦ Ἀνθρώπου, τό ὁποῖο ἐδρεύει στό Στρασβούργο, ὁ κ. Ἀλιπράντης προτείνει τό μάθημα νά διδάσκεται μέ τόν τίτλο «Ορθόδοξη Χριστιανική Κληρονομιά» μέ προβολή τῆς ἱστορίας καί τῶν πολιτιστικῶν στοιχείων τῆς Ορθόδοξης κληρονομιάς (Ἁγιογραφία, Ψαλμωδία, Γραμματεία κ.λπ), τά ὁποῖα εἶναι ἀλληλένδετα μέ τήν ταυτότητα τοῦ λαοῦ μας. Ἔτσι θά εἶναι ὑποχρεωμένοι νά τό παρακολουθοῦν ὅλοι οἱ μαθητές ἀσχέτως θρησκευματος, ὅπως γίνεται μέ τό μάθημα τῆς Ἱστορίας καί δέν θά ὑπάρχουν ἀπαλλαγές ἀθέων ἢ ἑτεροδόξων, κάτι πού γίνεται σήμερα. Προσωπικά πιστεύω ὅτι ἡ πρόταση αὕτη ξεφεύγει ἀπό τήν οὐσία τῶν Θρησκευτικῶν, πού εἶναι ἡ διαμόρφωση χαρακτήρος καί ἥθους. Μετατρέπει τό μάθημα σέ συμπλήρωμα τῆς Ἱστορίας καί θά μπορεῖ νά διδάσκεται ἴσως καί ἀπό Φιλολόγους, ἄρα θά κινδυνεύσουν οἱ θέσεις τῶν Θεολόγων. Πάντως εἶναι μία πρόταση καλοπροαίρετη καί μέ σοβαρή νομική κατοχύρωση.

Γ) Τό πολυθρησκευτικό- γνωσιολογικό μάθημα Θρησκευτικῶν. Προτείνεται ἀπό τήν συντακτική Ὁμάδα τοῦ νέου Πιλοτικοῦ Προγράμματος γιά τά Θρησκευτικά, τό ὁποῖο ἐφαρμόζεται ἤδη ὡς πείραμα σέ ὀρισμένα Γυμνάσια τῆς χώρας μας. Δέν βασιζέται πλέον στήν Ορθόδοξη Πίστη καί παράδοση, ἀλλά ἐντάσσει σέ ἓνα συνονθύλευμα τήν Ορθοδοξία μέ πολλά ἄλλα θρησκευματα. Πιστεύω ὅτι εἶναι παιδαγωγικά λανθασμένη πρόταση, διότι τό παιδί πρέπει πρῶτα νά μάθει τήν πίστη τῶν προγόνων καί τῶν γονέων του καί μετά νά μπορέσει νά συγκρίνει μέ ἄλλα θρησκευματα. Ἄλλωστε τό μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν εἶναι τό μόνο ἀμιγῶς ἠθοπλαστικό στό σημερινό σχολεῖο καί πρέπει νά προβάλλει ξεκάθαρα πρότυπα.

Τί πρότυπο οἰκογενείας θά προτείνεις μέσα ἀπό τό πολυθρησκευτικό μάθημα; Τήν Ορθόδοξη Χριστιανική οἰκογένεια, τήν μουσουλμανική παράδοση τῶν τεσσάρων γυναικῶν γιά κάθε ἄνδρα ἢ κάτι ἄλλο; Καί ἀπό νομικῆς πλευρᾶς πάσχει ἡ πρόταση, διότι ἀντιτίθεται στό Σύνταγμα καί στήν **Απόφαση τοῦ Διοικητικοῦ Ἐφετείου Χανίων**,

τό οποίο όρίζει σαφώς ως περιεχόμενο του μαθήματος την ανάπτυξη της θρησκευτικής συνειδήσεως των Ορθοδόξων μαθητών, προεχόντως δέ κατά την Χριστιανική διδασκαλία. Όχι μέ βάση τον Βουδισμό ή τό Ισλάμ πού θά διδάσκονται από την Α' Γυμνασίου στά έλληνόπουλα άν εφαρμoσθεϊ τό Πιλοτικό Πρόγραμμα. Σημειώνω ότι τό Πιλοτικό Πρόγραμμα έχει επικριθεϊ ως ακατάλληλο από σηματικές μορφές του Αγίου Όρους, όπως ο μακαριστός Αρχιμ. Γεώργιος Καψάνης, Ηγούμενος της Ι. Μονής Γρηγορίου, καί ο Πανοσ. Αρχιμανδρίτης Βασίλειος Γοντικάκης, Προηγούμενος της Ι. Μονής Ιβήρων.

Δέν θέλω νά αδικήσω τους αξιόλογους συντάκτες του Προγράμματος. Προφανώς επιχειρούν νά μειώσουν τον αριθμό των απαλλασσόμενων έτεροδόξων ή άλλοθρήσκων μαθητών. Δέν θά τό κατορθώσουν, όμως, διότι πάντα θά υπάρχουν κάποιοι άθεοι ή θρησκευτικώς αδιάφοροι πού θά ζητούν άπαλλαγή. Αν επικρατήσσει τό Πιλοτικό Πρόγραμμα, τότε τό μέν μάθημα θά αποχριστιανοποιηθεϊ, τίς δέ άπαλλαγές δέν θά τίς αποφύγουμε!

Δ) Τό άμιγώς Θρησκευσιολογικό. Αποτελεϊ πρόταση βουλευτών διαφόρων άριστερών κομμάτων. Ζητούν την πλήρη έξίσωση της Ορθόδοξης Πίστης του λαού μας μέ όλα τά άλλα δόγματα καί θρησκευματα καί την παροχή ξερών έγκυκλοπαιδικών γνώσεων. Ίσως θέλουν νά καταστήσουν τό μάθημα άντιπαθές σέ διδάσκοντες και μαθητές καί τελικά νά τό καταργήσουν. Η πρόταση είναι ριζικά άνιστόρητη, άντιχριστιανική καί άντισυνταγματική. Αυτή ή χώρα έλευθερώθηκε καί μεγάλωσε από άγωνιστές πού πίστευαν στον Χριστό καί στους Αγίους, όπως καταδεικνύεται από τό Προοίμιο του σημερινού καί όλων των προϋπαρξάντων Συνταγμάτων μέ την έπίκληση της Αγίας Τριάδος. Άλλωστε καί στίς υπόλοιπες χώρες της Εύρώπης επικρατεί τό όμολογιακό μάθημα, βασισμένο στην έπικρατούσα θρησκεία, καί όχι τό θρησκευσιολογικό ή άλλες πολυθρησκευτικές παραλλαγές.

Κλείνοντας αυτές τίς σκέψεις θυμίζω τά κυριώτερα σημεία της άμετάκλητης άποφάσεως του Διοικητικού Έφετείου Χανίων, μέ αριθμό 115/2012 (Δεκέμβριος 2012): «Δέν νοείται άπαλλαγή από τό μάθημα

τῶν Θρησκευτικῶν γιά μαθητή Χριστιανό Ὁρθόδοξο γιά λόγους «θρησκευτικῆς συνειδήσεως». Οἱ ἄθρησκοι, οἱ ἀλλόθρησκοι (πχ Μουσουλμάνοι) καί οἱ Ἑτερόδοξοι (πχ Προτεστάντες) μαθητές ἔχουν δικαίωμα ἀπαλλαγῆς ἀπό τό μάθημα, μόνον ὅταν συντρέχουν στό πρόσωπό τους λόγοι θρησκευτικῆς συνειδήσεως, τοὺς ὁποίους ὀφείλουν νά ἐπικαλοῦνται οἱ ἴδιοι ἢ οἱ γονεῖς τους».

Οἱ Διευθυντές τῶν σχολικῶν μονάδων ὀφείλουν νά ἐλέγξουν τή συνδρομή τῶν νομίμων προϋποθέσεων ἀπαλλαγῆς.

Ἐπιβάλλεται ὅπως ἡ Πολιτεία ἐξασφαλίζει τήν διδασκαλία τοῦ μαθήματος τῶν Θρησκευτικῶν μέ τήν κατάρτιση τῶν προγραμμάτων διδασκαλίας, ἐπὶ ἱκανό ἀριθμό ὥρῶν διδασκαλίας ἐβδομαδιαίως.

Ἡ γνώμη τοῦ Συνηγόρου τοῦ Πολίτη (Γεωργίου Καμίνη) στίς 17.11.2008, ἡ ὁποία θεωροῦσε ὅτι μποροῦν νά ἀπαλλάσσονται οἱ μαθητές γιά λόγους συνειδήσεως χωρίς νά δηλώνεται ὁ λόγος τῆς συγκεκριμένης αὐτῆς ἐπιλογῆς, εἶναι σέ εὐθείᾳ ἀντίθεση μέ τό Σύνταγμα, τοὺς νόμους τοῦ Κράτους, τίς ἐγκυκλίους τοῦ Υπουργείου Παιδείας καί μέ τίς ἀποφάσεις τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας καί τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Δικαστηρίου Δικαιωμάτων τοῦ Ἀνθρώπου.

Εὐχομαι οἱ θεολόγοι μας νά βροῦν τρόπο συνεννοήσεως καί ἀμβλύνσεως τῶν διαφωνιῶν μεταξύ τους, διότι τό μάθημα πρέπει νά παραμείνει Ὁρθόδοξο Χριστιανικό καί ὑποχρεωτικό, εἰδικά σήμερα πού οἱ νέοι μας ἀναζητοῦν πρότυπα ἡθους καί ἀγωνιστικότητος. Ἄς τοὺς διδάξουμε τά πρότυπα Ἀγίων καί Ἡρώων τῆς Ὁρθοδοξίας καί τοῦ Ἑλληνισμοῦ, μέ πνεῦμα Οἰκουμενικό καί μακριά ἀπό κάθε φανατισμό. Καί ἐπειδή φέτος τιμοῦμε τά 300 χρόνια ἀπό τή γέννηση τοῦ Ἀγίου Κοσμά τοῦ Αἰτωλοῦ ἅς θυμηθοῦμε τή διδαχή του ὅτι σκοπός τοῦ σχολείου εἶναι νά διδάσκει τόν Χριστό, τήν Παναγία, καί τοὺς Ἁγίους μας. Ὅχι τήν πολυπολιτισμικότητα καί τόν θρησκευτικό συγκρητισμό. Ἡ ἑλληνορθόδοξη παιδεία μᾶς ἐλευθέρωσε ἀπό Τούρκους, Φράγκους καί ἄλλους κατακτητές. Αὐτή θά μᾶς καθοδηγήσει νά ἐξέλθουμε πνευματικά ἀλώβητοι ἀπό τήν κρίση.

* * *

Ἰ. Εἰκὼν Ἀγ. Ρωμανοῦ τοῦ Μελωδοῦ, Προστάτου τοῦ Συλλόγου Ἱεροσαλιτῶν Χίου "ΡΩΜΑΝΟΣ Ὁ ΜΕΛΩΔΟΣ", φυλασσομένη εἰς τὴν Ἰ. Μ. Ἀγ. Στεφάνου Βροντάδου.

Κιονόκρανον ἐκ τοῦ Τέμπλου τοῦ Ἰ. Ν. Ἀγ. Λουκᾶ Βαρβασίου.
(ἔργον Ἰ. Χαλεπᾶ, 1876).

Τμήμα δεξιᾶς πλευρᾶς Τέμπλου Ἰ. Ν. Ἀγ. Λουκᾶ Βαρβασίου.
(ἔργον Ἰ. Χαλεπᾶ, 1876).

«Χαίρε, σκέπη τοῦ κόσμου, πλατυτέρα νεφέλης».
(Ἐκ τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἱ. Μ. Ἀγ. Σκέπης Χαλκειοῦ Χίου).

Ὁ Ἱ. Ν. Ἀγ. Δημητρίου Νέου Φαλήρου, ἔνθα ἐορτάζεται τὴν πρώτην Κυριακὴν
ἐκάστου Ὀκτωβρίου ἡ Σύναξις τῶν Χίων Ἀγίων.